

Jubilejná ročenka k 50. výročiu založenia divadla

DISK TRNAVA SLOVAKIA

D I V A D E L N Ý

S Ú B O R

K O P Á N K A

T R N A V A

Silvestrovská noc

Jánošík

Irkutský příběh

Pozdná láska

D I S K

5 0

1 9 5 5 – 2 0 0 5

Dopálená žena

P O Z D R A V P R I M Á T O R A M E S T A T R N A V A

Milí jubilanti,

päťdesiat rokov v živote jednotlivca oslavujeme ako okrúhle životné jubileum. Päťdesiatka v prípade divadelného súboru je nielen sviatkom, ale aj dôkazom životaschopnosti idey, na ktorej bol súbor založený. Idea by však bez jej realizátorov zostala iba abstraktnou hodnotou. Oslava jubilea DISKu by nebola možná bez členov, ktorí sa nielen stotožnili s divadelnou múzou, ale priložili k nej vlastné nadšenie a obetovali stovky hodín voľného času.

Dnes môžeme konštatovať, že obetavosť, čas i talent priniesli svoje ovocie. Nielen v nespočítateľnom množstve sprostredkovaných myšlienok, zážitkov a neopakovateľných stretnutí na divadelných predstaveniach, ale aj v podobe vysokého umeleckého kreditu samotného súboru. Ten na každom svojom predstavení zapíňa hľadisko nadšenými divákmi nielen v Trnave, na Slovensku, ale po celom svete. Potvrdzuje sa tak, že umenie a kultúra sa rozvíjajú nie predovšetkým na základe peňazí, ale vďaka obetavosti ľudí, ktorí svoj talent nezakopali, ale rozvíjali v prospech iných.

Vďaka tomu máme v Trnave okrem profesionálneho divadla aj divadelný súbor zložený z hercov, ktorí napriek tomu, že sa divadlu venujú popri inej svojej práci, podávajú profesionálne výkony, a čo je najdôležitejšie, prinášajú divákovi umelecké zážitky. Aj preto sa pri príležitosti jubilea DISKu treba pred ostatnými prianiami poďakovať všetkým jeho členom, že napriek mnohým ťažkostiam počas svojho dlhoročného pôsobenia nerezignovali, ale vždy hľadali cesty, ako obohatiť a obveseliť svojich divákov.

V mene mesta Trnava vám chcem popriať ešte ďalších minimálne 50 úspešných rokov a garantujem vám, že samospráva vám bude aj naďalej ponúkať svoju pomocnú ruku. Existencia talentu, ktorý sa rozvíja, je tou najlepšou zárukou, že sa Trnava môže hrdiť nielen bohatou kultúrou a duchovnou tradíciou, ale že kultúra v Trnave má aj svoju budúcnosť.

Ing. Štefan Bošňák
primátor mesta Trnava

Čas mojej mladosti

Skúšam spočítať, koľko rokov preletelo či prehrmelo od toho dňa, kedy Divadelný súbor osvetovej besedy Kopánka – Trnava odohral v piatok trinásteho júna 1969 na IX. divadelnej Spišskej Novej Vsi Kráľa Svätopluka v réžii Vendelína Kufela, ktorému asistoval Paľko Zetocha a hlavnú postavu stvárnil Janko Rampák. Vtedy som stačila napísať pár riadkov z rozhovoru s režisérom a s predstaviteľom Svätopluka do „Listov Tália“, ktoré ich nadpísali ako Miniinterview...

Je to možné, že súbor má 50-tku? Koľko toho odvtedy jeho členovia povyvádzali, premiérovali, reprízovali, zmenili?

Možno sa priznajú. Veď už vtedy mali za sebou uvedenie 23 celovečerných hier a 5 hier pre deti. Od tej „Spišskej“ som s Olinkou Lichardovou sledovala ako súbor rastie, rozvíja sa a mení sa. Vynikajúcich hercov formoval celý rad režisérov a výtvarníkov (Fehér, Zavorský, Uhlár, Karásek, Mikula, Vicen). Každý z nich otváral v súbore nové možnosti, rezervy a objavoval skryté talenty. Najbližší z nich mi bol Blaho Uhlár, ktorý búral konvencie, manifestoval, veľakrát ma vystrašil, ale s Diskom získal už na Scénickej žatve 1988 Cenu za tvorivý čin roka (A čo?). Nemôžem zabudnúť ani na TANAP a jeho uvádzanie na rôznych festivaloch. Dnes už poznám aj divadelníkov z „fun klubu Disku“, ktorí ich radi pozývajú účinkovať na svoje festivaly nielen domáce, ale aj zahraničné.

Verím, že originálni divadelníci z Disku si pripomenú v dlhom zozname inscenácií tú divadelnú cestu, na ktorej sa stretali so svojimi divákmi, porotcami, divadelníkmi a priateľmi.

Ja už sa teším na tú ďalšiu – päťdesiatku.

Zlomte väz!

S úctou,

Mgr. Alena Štefková
riaditeľka

ústav amatérskej umeleckej tvorby
Národné osvetové centrum

To snáď ani nie je možné!

Ako môže mať Disk plný mladých ľudí s nekonvenčným uvažovaním a výrazom päťdesiatku. Tento vek sa predsa spája so serióznosťou, stálosťou a vytrbenými názormi, jubilant má síce obvykle mladistvý vzhľad, avšak už naplnený nadobudnutou praktickou skúsenosťou. Platí toto všetko o mladom Disku? Keď tak uvažujem, tak – počet ocenení, ktoré Disk získal a neustále získava na nespočetných divadelných prehliadkach a festivaloch svedčí o tom, že ide o seriózny divadelný kolektív, súbor tvorí stabilný – stály kolektív, režijné spracovanie inscenácií neprekvapí, je odrazom vykryštalizovaného, vytrbeného názoru, napriek tomu je kolektív duchom mladý, i keď k jeho členom patrí i penzista. Takže, asi to už tak bude, že predsa len – päťdesiatka.

Milí jubilanti! Prežili ste v súbore roky práce, tvorivého hľadania, skúšania a skúmania, osviežovali ste a mýtli slovenskú divadelnú scénu, prekročili ste hranice Trnavy, ba i Slovenska a Európy. Dostali ste sa do veku, v ktorom sa po zásluže žnú úspechy.

Dovoľte mi, aby som Vám zaželala, aby ste ešte dlho svojím Diskom dosahovali tie najdlhšie hody, aby ste ním naďalej čerili divadelné slovenské vody a keď spôsobíte nejaké tie vzdušné víry, som pevne presvedčená, že nielen trnavský divák to iste patrične ocení.

S úctou

PhDr. Ľubica Malá, odbor kultúry Trnavského samosprávneho kraja

P.S.: Deti mi odrástli, keby ste potrebovali šepkárku, ozvite sa.

Namiesto zaslúženej zdravice

Toto významné jubileum Disku je pre pozorovateľa a hodnotiteľa, ale pravdepodobne aj pre historika, veľmi inšpiratívne. Je totiž z hľadiska veku súboru rovnako vzácné, ako aj podmienené, akoby podliehajúce viacerým špecifickým pohľadom a hodnoteniam.

Ten prvý atribút, dlhovekosť, nadobúda dnes zvláštne dobové a teda aj dejepisné zafarbenie: súbor vznikol nielen ako výraz historicity trnavského ochotníčenia (a nie je podstatné to, že na tradície predchádzajúceho akademického divadla v Trnave otvorene nadviazal až súbor Vysokoškolák, ktorý vznikol o desať rokov neskôr), ale aj ako dôsledok pretlaku umeleckých ambícií hercov práve do Trnavy delimitovaného profesionálneho Krajového divadla. V súvislosti s tým nezaškodí vedieť, že v Krajovom divadle hrali prevažne herci bývalého Dedinského divadla, ktorí boli naučení byť ustavične v tvorivej pohotovosti, hrať až dva razy denne, skúšať a pritom sa neustále sťahovať z miesta na miesto. No a v novovytvorenom kamennom divadle sa odrazu cítili málo využití a preto najmä tí, čo mali k Trnave blízko (manželia Kuffelovci, Emil Adamík), využili ponúknutú príležitosť založiť na Kopánke súbor, kde by sa mohli uplatniť predovšetkým ako režiséri a prípadní dramaturgovia. Podarilo sa im to a tak sa teda z hľadiska početnosti rozšírila slovenská amatérska báza. Lenže režisérsko-dramaturgické ambície hercov, ktorí síce hrali v profesionálnom divadle, ale nijakú odbornú prípravu nemali, sa nepremenili vo výrazné umelecké počiny a tak sa teda na Kopánku chodilo viacmenej iba ako na pokusy začiatočníkov. A veru dlho trvalo, kým si to uvedomili aj organizátori ochotníckeho života v Trnave a aj samotní externí „profesionáli“ z Krajového divadla.

A tu sa treba vrátiť k spomínanej „podmienenosti“ divadelnej Kopánky. Keďže súbor vznikol v robotníckej štvrti Trnavy a spočiatku sa tým aj často chválil, nazdávali sa organizátori, že im postačí obligátny repertoár odporovaný od profesionálov. Nepomohlo to. Bolo treba urobiť isté ústupky smerom k obecstvu a prvým krokom k tomu bolo, že sa činnosť súboru prestala zameriavať na špecifickosť „robotníckej“ štvrte, ale otvorila sa celému mestu a okoliu a vzťahovalo sa to už nie iba na repertoár, ale aj na pozývanie hostujúcich režisérov. Treba priznať značnú zásluhu režisérovi Mikulášovi Fehérovi, ktorý, už na štúdiách vstrebávajúci ducha divadelnej moderny, vniesol zápal pre avantgardu aj do súboru, v ktorom sa objavili nové herecké tváre a aj nové tvorivé postupy. Kým neskôr vzniknuteľ konkurenčný Vysokoškolák odumrel s odchodom Ladislava Podmaku, Kopánka sa začala vzťahovať do celoslovenského ochotníckeho ringu. Príležitostným prizývaním režisérov typu Blaha Uhlára zašlo sa miestami až na opačný pól niekdajších „realistických“ zámerov súboru a tak sa časom dokonca prihodilo, že niektoré inscenácie podnietili búrlivé polemiky aj

medzi odborníkmi. A často k tomu prispela aj zmesica hereckých štýlov v súbore – od ťažkého naturalizmu a posunčiny až po prejavy najmodernejšieho herectva, ktoré boli neraz na závidenie. (Iba absencia dostupného prehľadu činnosti a registra mien tvorcov mi bráni v tom, že nemôžem menovať práve tých najzaslúžitejších, ale to je už osud takmer všetkých našich kultúrnych ustanovizní, ktoré buď nijaké prehľady vlastnej práce nemajú, alebo ich majú, ale pred zainteresovanými ich akoby zatajovali.)

Možno práve tieto výkyvy, niekedy vývojom podmienená a inokedy politickými udalosťami ovplyvnená zmena umeleckých cieľov (ale aj názorov členov a vedúcich pracovníkov súboru), spôsobili, že nás Disk lákal aj vyvolával otázky. Ale nebolo to veru, až na niektoré prázdnejšie obdobia života súboru, nezaujímavé.

Anton Kret

Vážená divadelná skupina DISK,

pripomínate si úctyhodný vek, ale ešte viac umeleckých úspechov. Priam kollárovsky sláviťe slávnú slávu predkov slávnych. Pripájam pár riadkov k Vašej oslave. Hrajte ďalej!

S úctou pred doterajšími a s nádejou na budúce skutky

Ladislav Čavojský
Bratislava 7. októbra 2005

V Trnave viac než kostolných veží bývalo divadelných súborov. Najvýznamnejšie hrávali pod mestskou vežou, v mestskom divadle. Spolky vo vnútri hradieb, tých mestských aj ideologických mali svoje súbory, autorov, hercov aj obecenstvo. V minulom storočí divadelní misionári, františkáni na Tulipáne a saleziáni na Kopánke rozšírili divadelné teritórium mesta. Nemohli držať krok s umeleckou pokrokovosťou ochotníkov z centra. Veď Akademické divadlo a jeho dedič Umelecké štúdio stáli na prahu profesionality. Hoci pôsobili iba krátky čas, umelecky vyžarovali za trnavské hradby i chotár.

Pred polstoročím začali ochotníci písať divadelnú históriu mesta z opačného konca. Na Kopánke vznikol súbor so skratkou DISK. D ako divadlo, I ako inteligentné, S ako súčasné či svojpomocné, K ako kolektívne. Tí čo mali DISK v rukách, vedeli ho vrhnúť pekne ďaleko. Na všetky divadelné prehliadky v celej republike. Diskári sa všade prebojovali. Súbor je dnes vo veku, v ktorom väčšina jeho rivalov iba oprašuje pamätné medaily. DISK však stále lieta divadelným povetím. Nájdete ho nielen na stránkach divadelných dejín, ale aj na dnešných divadelných plagátoch.

Ako Trnavčan, hoci z opačného konca mesta, som na to hrdý. V meste futbalu sa vďaka Kopánke „kope“ aj najvyššia ochotnícka liga.

L. Čavojský

Nepoznám v dejinách divadla taký súbor,

ktorý by sa rokmi svojej činnosti tak rapídne premenil. Pamätám, keď uvádzal výhradne dramatikú rýdzej realistickej proveniencie, vrátane budovateľských drám a režírovali tu bývalí herci Dedinského, neskôr trnavského Krajového divadla. Pamätám vstup režiséra Mikuláša Fehéra, ktorý priniesol modernejšie postupy. A pamätám príchod Blahoslava Uhlára, vtedy režiséra obnoveného trnavského profesionálneho súboru, ktorý naisto premenil súbor z Kopánky. Musel to byť šok pre jeho členov a veľké prekvapenie aj pre nás, ktorí sme zasadali v porotách ochotníckych súťaží. Prekvapenie príjemné, pretože dovtedy konzervatívna Kopánka sa vydala na cesty úplne nových inscenačných postupov. Improvizácia v procese tvorby, prinášanie vlastných tém, občianska angažovanosť za samého seba i za súbor, stvorili na slovenskom javisku vôbec po prvý raz nový typ divadla. Neobišlo sa to bez kontroverzných diskusií – ale bolo o čom diskutovať. Nazdávam sa, že Disk z Kopánky má veľký podiel aj na formovaní samotného režiséra Uhlára. Zásluha súboru teda prekračuje hranice regiónu ale aj hranice ochotníckeho divadla.

Pokračovanie súboru s režisérom Dušanom Vicenom v mnohom rozvíja Uhlárovo dedičstvo a Uhlárov odkaz, no v mnohom ho obohacuje o postupy postmodernistické.

A ešte čosi, čo ma zaujalo na tvorbe Disku – jeho pracovitosť, oddanosť divadlu ako umeleckému prostriedku na sebayvyjadrenie, systematickosť činnosti a veľa dobrých ochotníckych hercov, ktorí práve tak ako súbor zreli a vyvíjali sa.

Veľa šťastia do ďalšej päťdesiatky!

Prof. PhDr. Vladimír Štefko, CSc.

Drahé kolegyně a kolegovia!

Dovoľujem si Vás takto osloviť, nakoľko moje putovanie cestami umenia začalo práve na divadelných javiskách.

Ak ma pamäť neklame, bolo to 5. mája 1945 keď na stretnutí s Andrejom Bagarom som sa dohodol, že založím v Trnave divadelný súbor. On mi vtedy ponúkol post režiséra pre detské divadlo v Košiciach, alebo miesto v súbore na Novej scéne v Bratislave. No mňa to ťahalo po účinkovaní v Nitre domov do Trnavy.

Mal som už aj vymyslený názov „Bernolákovo naivné divadlo“.

Aká zhoda okolností! Ani nie o dvadsať rokov sa narodilo Štepkovo „Radošinské naivné“. Vtedy som sa však v Paríži venoval naplno už sochárskej tvorbe. Proste zasiahol osud. Možno by sme dodnes spoločne obšťastňovali trnavské publikum a kolega Šteпка by musel založiť divadlo iné. Alebo by bol členom „Bernolákovho naivného divadla“.

V skutočnom živote „keby“ neplatí.

Videl som iba zo dve, či tri Vaše inscenácie, ale ako bývalý herec viem oceniť obetavosť a zaujatie ľudí pre divadelné umenie. V tom práve spočíva nenapodobiteľný imidž divadelníka – amatéra.

Tak Vám prajem do ďalších rokov 50 rokov Vašej činnosti veľa dobrých inscenácií, nadšených hercov, verné publikum, no a potom sa uvidí!

V Trnave, 23. júna 2005

Ostávam s kolegiálnym pozdravom
William Schiffer

Vážený priateľ,

kamaráti, spolupracovníci, spolutvorcovia a nezištní úprimní ľudia a obetaví divadelníci a umelci – kopánkari združení v Divadelnej skupine DISK Trnava.

Som veľmi rád, že som sa pri svojom 80 ročnom veku dožil významného 50. výročia vzniku Vášho divadelného súboru.

Na moju a Vašu spoluprácu sa nedá zabudnúť a nespomínať. Prišiel som do divadelného kolektívu, kde napriek rôznym občianskym profesiám a vzdelaniam bolo prezentované to najkrajšie a rozhodujúce; a to ľudská úprimnosť, láska a vzájomná úcta k práci a problémom jeden k druhému. Všetci sme boli „nahraditeľní“ a zároveň potrební.

Za toto slobodné a nezištné „sebaobetovanie“ s porozumením Vašich rodín boli nám zadosťučinením rozosmiate a spokojné tváre našich divákov a ich potlesk.

Dalo by sa veľa napísať o práci a činnosti DISKu, ale to si vyžaduje samostatnú štúdiu.

Na záver týchto pár riadkov nedá mi, aby som nespomenul niektorých členov súboru s tým, že mi ti ostatní odpustia a prepáčia, že z priestorových príčin ich neuvádzam.

Chcel by som poďakovať za záslužnú a obetavú prácu a pomoc Janovi Rampákovi, Vlaste Hrabovskej – Škapurovej, Kalinajovi, M. Brežákovi a jeho manželke Lidke, P. Zetochovi, P. Klampárikovi, M. Rijakovej, B. Ondruškovej, Matovičovi a jeho manželke, L. Hacajovi, E. Norulákovi, A. Matejkovičovi, Lettlerovi, Černému a všetkým na ktorých som nezabudol.

Do ďalších rokov prajem všetkým členom súboru veľa ďalších úspechov a hlavne väčšieho pochopenia a uznania pre Vašu ušľachtilú prácu.

Vendo Kuffel

Zrkadlo

vidí nás, opisuje a karikuje
analyzuje, sumarizuje a monitoruje
núti spomínať, hodnotiť a ľutovať
našepkáva pri strategickom plánovaní
nahráva naše osudy na hard DISK pamäti
prináša na tvár plač, smiech i úškľabok
DIVADLO

V obdive k 50-tke divadelného súboru DISK

MUDr. Bohumil Chmelík

Pre mňa je vždy veľkou ctou,

ak mám možnosť vidieť predstavenia, kde vládne radosť z divadla. Kde v každom srdci sídli veľký divadelný duch, poctivý prístup k vlastnej práci, hlboký etický postoj a neznásilňované poznanie sily divadla.

Tým všetkým sú pre mňa Vaše inscenácie.

S úctou bardom divadla

doc. PhDr. Dagmar Inštitorisová

Už polstoročie letí trnavský Disk

do širokého priestoru divadelnej oblohy. Ruky diskobolov sa menili, ale samotný Disk ostal kompaktný, stabilný, presný a istý. Ako Martinčanka a dcéra divadelníka som odchovaná na najstaršej vrcholnej prehliadke ochotníckeho divadla v Európe – Scénickej žatve. Ešte ako školáčka som vnímala ruskú klasiku vtedajšieho DS Kopánka, ktorou sa presadil na ochotníckych scénach, a tak sa dostal na dosky SŽ v Martine. I ja som bola očarená veľkolepým starým svetom, hoci som ešte nerozoznávala kto a čo hrá. Až na Výstave 80 ročníkov slovenských ochotníckych súťaží v Martine roku 2002 som si uvedomila, že tú jedinečnú Pozdnú lásku od Ostrovského uvádzal Váš súbor. Keď ste na SŽ hrali Čechovovho Ivanova /1983/ už som vnímala /aspoň dúfam/ kto ste, Vaše pitvanie duše stratenej v cudzote osamotení.

Pri predstaveniach súboru /už ako Disku/ a poetiky dekompozície B. Uhlára, kolektívneho dotvorenia inscenácií Ochotníci /1987/, A čo? /1988/ i TANAP /1989/ som už prispievala do Festivalového denníka SŽ. Keď ste v Martine uvádzali AD Libitum /1991/ už ako jeho redaktorka som redigovala rozhovory s Vami. Od roku 1994, keď prebral réžiu D. Vicen /Carravana/ som Vás začala stretávať už aj na trnavskom DiVe, kde pod taktovkou I. Kováča a Z. Niedlovej sme zachytávali rozporuplné vyjadrenia tvorcov, lektorov a divákov vo festivalovom časopise, ktoré veľakrát vyvolali na druhý deň prudké, iskriace diskusie. Veď o to nám všetkým šlo! A na DiVe sa stretávame doteraz. Spoločne sme prešli rozličnými štádiami vývinu, spriaznení v divadle. Tak sa divadlo deje i pôsobí. Na čo si však zvlášť spomínam, je to úžasné spoločné súznenie, keď ste pár dní pred pádom totality hrali na SŽ v Martine TANAP. Boli ste súčasťou zápasu o sloboďu a tvorivosť.

Pozdravujem Vás pri polstoročnom rozpletaní spomienok, do ktorého som zaplietla aj vlastné spomienky. Nech sa Vám aj naďalej darí. A ďakujem...

Martina Kováčová

DISK medzi hviezdami

Niet už očitých svedkov, ktorí by nám priblížili, kedy a ako si začali Trnavčania s Táliou. Divadlo v histórii tohto mesta sa ale spája s niekoľkými významnými obdobiami, kolektívmi, osobnosťami. Formovali prostredie kde žili, pohľad vrstovníkov na svet, spoločenské dianie v ňom i vlastný charakter. K najmladším, ktorí s tým začali pred piatimi desaťročiami a prostredníctvom svojej ochotníckej činnosti v tom pokračujú doposiaľ, patrí DISK.

DISK, ako si ho pamätám ja, do povedomia slovenského Ríma nevhodil Diskobolos. Šmaril ho tam Blaho Uhlár. Nebol športovec, ale divadelný režisér. Mal dostatok entuziazmu i po niekoľkých rokoch od absolvovania školy. Rodáka z Ružomberka, dobrého recitátora, po tamojších stredoškolských divadelných pokusoch a sólovej pantomimickej prezentácii v televíznej súťaži mladých talentov, prijali na divadelnú réžiu VŠMU v Bratislave.

Zoznámili sme sa v sezóne 69 - 70, v začiatkoch jeho vysokoškolského štúdia a počas spoločného pôsobenia v pantomimickom súbore Červy, čo existoval iba ten rok, pri klube u Rolanda v bratislavskom Starom meste. Blaho býval neďaleko odtiaľ s bratom na priváte. Občas sme sa stretli tam, no častejšie v malých a lacných pivničných vinárňach v blízkom okolí. Zhovárali sme sa o vtedajších divadelných novátoroch, ich tvorbe a súboroch.

Fascinovali nás A. Artaud, P. Brook, J. Grotowski, ich inscenácie, no aj americký Bread and Puppet vedený P. Schumannom. Mali sme o nich všeličo pozisťované. Priťahovalo nás Divadlo Laboratórium aj J. Tomaszewski a jeho súbor pantomímy. Wrocław bola najdostupnejšia. V nasledujúcich rokoch som to využil. Vlastnil som i niekoľko kompletných ročníkov práve zakázaného českého časopisu Divadlo. Tie zaujímali aj Blaha.

Trnavskí neprofesionálni divadelníci patrili roky medzi najschopnejších na Slovensku. B. Uhlár opäť upozornil na ich nesporné kvality. Začali pútať nečakanými inscenačnými výkonmi. Súviseli s atypickou prípravou výsledného scénického tvaru, v tom čase nevídanou v amatérskom prostredí. Narobilo to riadny rozruch. Súbor opustili tí jeho stáli členovia, ktorí sa s novými metódami prípravy a skúšania inscenácie nedokázali vysporiadať a vyrovnať.

Uhlár v nanovo vyprofilovanom kolektíve robil s plným nasadením. Používal také postupy v tvorbe, aké si nemal možnosť odskúšať a uplatniť v profesionálnom divadle. Vzájomná dôvera režiséra a interpretov aj intenzívne zaujatie divadelnou činnosťou, sa prejavovali v dosahovaných výsledkoch i na získaných oceneniach a popularite. Toto obdobie sa zavŕšilo. Blaho Uhlár DISK však nikdy neopustil. Po jeho odchode v ňom totiž začal pôsobiť D. Vicen.

Dušan Vicen s ním nielen sympatizoval, ale jeho postupy tvorby a skúšania dôverne poznal z lektorských vystúpení. Uplatňoval ich v príprave vlastných

predstavení, ako autor, režisér a interpret v študentskom súbore i pri vzniku poetických titulov s detským divadelným súborom, počas svojej učiteľskej praxe. Vtedy som ho spoznal. Keď začal intenzívne spolupracovať s DISK-om, bol už znova študentom. Divadelnej réžie VŠMU.

Vicen teda nevstúpil do neznámeho prostredia. Ani sám nebol záhadou pre členov DISK-u. Mal dostatok skúsenosti aj ocenení z medzinárodných festivalov i najprestížnejších domácich súťaží. V trnavskom súbore sa stretol s pozornými, nápaditými a divadlu oddanými ochotníkmi rôznych vekových kategórií. Nechceli sa vzdať tejto činnosti, hoci všetci z ich okolia už vedeli, že im ruže nepokvitnú a kým zacítia vôňu, riadne sa dopichajú.

V tejto etape sa zatiaľ hospodárska situácia nepriaznivo neprejavila na kvalite inscenácií DISK-u. Nezačali sa orientovať na žiadané, povrchné, zábavné tituly, čo poznačili dramaturgiu profesionálnych divadiel. Ku cti členov súboru a D. Vicena, ktorý si popri štúdiu zarábal v komerčnej televízii, kde pracuje doteraz, slúži skutočnosť, že sa neobjavujú v populárnych programoch našich televízií a dúfam, že im to ešte nejaký čas vydrží.

Zárukou, že sa na televíznej obrazovke medzi hviezdami neblysnú ani v najbližšom čase, je i moja neschopnosť získať potrebné prostriedky na dokončenie dokumentárneho triptychu o šírení dobrej zvesti v Čechách, v Rakúsku a na Slovensku. Aj mňa si DISK získal. Preto rátam s jeho účasťou a fragmentmi z pred-

stavenia, čo ma svojho času oslovilo a prispelo k rozhodnutiu zaradiť ich divadelnú kreáciu do výsledného medzinárodného titulu.

Na prvý pohľad sa môže zdať, že DISK formovali spomínaní režiséri. Nie je tomu tak. Ak by totiž nenašli v jeho členoch dostatok vnímavých, talentovaných a tvorivých partnerov, schopných spolupracovať, ochotných interpretovať ich predstavy i požiadavky, divadelné výsledky, čo patria k tomuto súbor, by sa sotva dostavili. Títo nadšenci dokážu zaujať nielen svojich priaznivcov. Spontánnosťou získavajú pozornosť a aplauz aj neznámeho publika.

Keď sú autentickí a pri stvárňovaní postáv vychádzajú zo seba, sú neopakovateľní. Dokážu vlastné skúsenosti, prežitky a poznanie pretvoriť v originálne výpovede. V súkromí zostávajú stále prirodzení a nenápadní, hoci o sebe, svojom meste a jeho obyvateľoch, dokážu zaujímavo a pútavo rozprávať i pôvabným trnavským dialektom. Za roky nepretržitého pôsobenia na Kopánke urobili z pivnice divadlo. To je dôkaz, akými sú divadelníkmi.

Pre mňa sú a kým sa nezmenia i zostanú skutočnými šíriteľmi dobrých vzťahov. Vnímam ich ako poslov porozumenia a zvestovateľov zmierenia, či sa im to práve ich javiskovými kreáciami darí viac alebo menej, či práve v publiku vyvolávajú smiech alebo upozorňujú na temné stránky človeka. Veď snažiť sa byť lepším a pozornejším i k potrebám druhých, pomáhať niesť kríž blížnemu, je dobré si uvedomiť, keď si pripomíname ten ich piaty.

Drahoš Šišovič
Bratislava

Zázraky sa dejú

Každý človek aspoň niekoľkokrát vo svojom živote zažije niečo tak výnimočné, že to s pokojným svedomím nazýva zázrakom. Niečo podobného sa mi stalo v roku 1986, keď som dostal ponuku spolupracovať s ochotníckym súborom Disk v Trnave. V tom čase vo mne už niekoľko rokov narastala túžba po slobodnej divadelnej tvorbe a v snoch som túžil urobiť divadelné predstavenie, ktorého absolútnymi autormi budú ľudia, zúčastnení na tvorivom procese v jeho reálnom čase, bez toho, aby bol vypracovaný akýkoľvek plán. Bolo to v tých časoch niečo nepredstaviteľné. Takmer nikto nebol ochotný so mnou vôbec diskutovať o možnosti pustiť sa do divadelnej tvorby bez toho, aby bola pripravená divadelná hra, alebo dopredu napísaný scenár, alebo aspoň predstava o tom, čo sa na tej scéne vytvárať bude. Skrátka bez toho, aby nad tým všetkým nestála akási autorita, iracionálne nespochybniteľná autorita, aby sa všetci tvorcovia mohli zaštitovať čímisi, čo je už vo svojej podstate dokonalé a nenapadnuteľné a tak si odôvodniť „drzosť“ svojej práce. Cítil som sa mnohokrát ako George Stephenson, keď mu odborníci a vedci dokazovali, že je jednoducho nemožné a proti základným fyzikálnym zákonom, aby sa lokomotíva s kovovými kolesami mohla pohybovať na kovovej dráhe. Ľudia v Disku však o tom diskutovať chceli. A to som vedel, že je predpoklad, aby sme sa do toho pustili. A toto ich chcenie som aj veľmi potreboval. Na rozdiel od Stephensona som nemal v sebe celkom istotu, že sa to môže podariť, sám som váhal a potreboval som oporu.

Vtedy sa stal zázrak.

Je pravda aj to, že v tých časoch sa čosi v našej spoločnosti začalo hýbať. A je to zaujímavé, pretože v našej krajine žijeme etapovite. V dlhých predĺžených obdobiach nám vcelku neprekáža, že sa správame ako podaní, podaní, ktorí sa usilujú votrieť do priazne našim šľachticom a nadriadeným, a nechceme si uvedomovať, že oni žijú len vďaka nám, že ich živíme, a keďže ich je strašne veľa, a sú veľmi drahí, musia nás stále viac a viac okrádať. Síce si veľmi radi popríflame, ale to, že sú v podstate zlí, berieme ako úplnú samozrejmosť, s ktorou sa nedá nič robiť, ako niečo úplne normálne. Vlastne nám vyhovuje naša vlastná normalizácia, keď nenormálne, ale celkom nenormálne veci považujeme za normálne a veci úplne prirodzené za extrém. Možno nám slúži ku cti, že v niekoľkodesaťročných intervaloch sa z toho dokážeme nakrátko spamätať, ale po čase opäť upadneme do svojej zbabelosti, do svojich domčekov, záhradok, do svojho obmedzeného pohodlia.

V takýchto podmienkach som sa stretol s divadelným súborom DISK a v nich sa nám obojstranne ústretovo podarilo urobiť našu prvú inscenáciu s názvom Ochotníci, kde sme boli ochotní absolvovať hlbokú introspekciu v prvom rade do nás samých a teda aj do našej spoločnosti. A vďaka všetkému, čo som povedal

bolo aj naše dielo veľmi pozitívne prijaté, hoci aj vtedy bolo množstvo ľudí, ktorí pozerajúc sa na pohybujúcu sa lokomotívu v nevýslovnej zlosti tvrdili, že táto lokomotíva stojí. Ale keďže to už bolo obdobie zlomu, ich hlas nebol ten najsilnejší.

Blaho Uhlár

Ako malé deti... (na margo „padesátky“ Disku)

Historiku o mojom prvom stretnutí s Diskom som už spomínal v niekoľkých rozhovoroch... ale.. rád sa k nej vraciam preto zákerne využijem aj túto milú príležitosť...

Prvýkrát som Disk paradoxne nevidel na javisku, ale v televízii, keď som prebáľal kanály po jednom zo svojich nočných príchodov domov. Zaujal ma dokument o akomsi pre mňa neznámom divadelnom súbore (bolo to ešte v dobe, keď sa naozaj také niečo dalo v televízii vidieť). Od začiatku mi ten súbor pripadal iný, ako tie, ktoré som dovtedy poznal. To mi bolo sympatické a keďže sme vtedy s divadlom Ka z Tvrdošíňa začínali celkom úspešnú éru a dostávali sme pozvánky na rôzne festivaly, bolo len otázkou času kedy na seba s Diskom narazíme, netušiac, že naše cesty sa už potom nadtiaľ nerozídu.

To čo ma na práci s Diskom vždy ohromovalo a dodnes ohromuje, je najmä to, že herci Disku sú v tom najlepšom zmysle slova ako malé deti. Ak si dokážete získať ich dôveru, pôjdu s vami hoci aj do pekla. A ak to nezneužijete, budú sa s vami ochotne znovu a znovu vydávať na dobrodružné výpravy novými, málo prebádanými cestami vedúcimi k premiére ďalšej inscenácie. Zažil som s Diskom úspešné, aj menej úspešné inscenácie, ale nikdy som od nich nepočul, že by ľutovali vynaloženej námahy. Dôvod je jednoduchý. Herci Disku robia divadlo kvôli niečomu, čo je ťažko uchopiteľné a dnes stále vzácnejšie. Nie sú to peniaze, nie je to sláva, nie sú to ocenenia, hoci netvrdím, že tieto atribúty tvorby programovo odmietajú. Ide skôr o to, že ak sa aj nedostavia, existuje tu niečo, čo dokáže prevážiť prípadné pocity sklamaní, niečo, čo ich k divadlu pripútalo navždy. Ak napríklad tento rok na Scénickej žatve odovzdávali ocenenia ochotníckym súborom, ktoré oslavovali nejaké to výročie svojho vzniku a chýbal medzi nimi súbor ktorý funguje nepretržite!!! 50 rokov bez prestávky a svojou tvorbou (ako by povedal klasik) „vyoral hlbokú brázdnu nielen na poli ochotníckeho divadla“, možno to považovať za náhodu, schváľnosť (Disk je pomerne ťažko zaraditeľný a svojím spôsobom problematický súbor), hanbu organizátorov, nejaký úradnícky lapsus, alebo čokoľvek iné, činnosť a fungovanie Disku to však nijako neovplyvní. Disk oslávi „padesátku“ tým najlepším spôsobom – premiérou novej hry, v kruhu svojich väčších či menších priaznivcov, zvedavcov, prípadne neprajníkov, ktorí sa prídu utvrdiť v svojom nezlomnom presvedčení, že aj tento nový kúsok je rovnaká zlátnanina ako tie predošlé...

Stretol som Disk v pomerne mladom divadelnom veku. Veľa som s nimi prežil, pochopil som s nimi kus sveta a nech to znie akokoľvek pateticky, veľa som pri nich pochopil... napríklad vtedy, keď sme v jedno nedeľné popoludnie tlačili po snehu na chodníku sane naložené praktikáblami smerom k synagóge, kde sme pripravovali premiéru nového predstavenia. Vedľa mňa sa potil jeden z herec-

kých protagonistov súboru Ján R., seriózne vyzerajúci šedivý pán, ktorého som si vedel v to krásne zimné nedeľné popoludnie predstaviť skôr v útulnej teplej kaviarničke s rozčítanými novinkami a obdivnými pohľadmi smerom k poletujúcej servírke. Keď sme vyložili náklad, zveril som sa mu so svojou predstavou a spýtal sa ho, či mu to divadlo stojí za to. Odpovedal mi vetou, ktorú si budem pamätať, aj keď mi už starecká demencia (ak dožijem) znemožní vedieť ako sa volám.

„Vieš“, povedal mi utierajúc si pot z čela, „ja som vošiel do divadla zadným vchodom...“.

A to je práve to! Spomínal som už, že herci Disku (mám na mysli hlavne tú starú gardu) mi pripomínajú malé deti. Kedysi sa možno náhodou, možno omylom, možno celkom zákonite ocitli v akejsi tajomnej zatuchnutej miestnosti plnej prachu, kostýmov a rekvizit a tváriac sa akoby pre nich čas prestal existovať, zasiahnutí čímisi ťažko definovateľným sa v nej dodnes načahujú za niečím, do čoho im bolo umožnené nazrieť...

Dušan Vicen

Po skončení školy

v r. 1986 som sa presťahovala z Košíc do Trnavy za prácou. Od malička som mala záujem o „dosky, ktoré znamenajú svet“, a tak vďaka náhode som navštívila divadelný súbor Kopánka a už som tam zostala. Moja prvá divadelná rola bola v hre Ochotníci pod vedením Blaha Uhlára. Pokračovala som i v hrách A čo a TANAP. Po príchode nového režiséra Dušana Vicena som účinkovala v hre Caravana. To bolo aj moje posledné účinkovanie v divadelnom súbore Kopánka, pretože ja som sa našla v Amerike, kde žijem doteraz. Ale moje spomienky a časť môjho srdca zostali na Kopánke a veľmi často sa v myšlienkach vraciam do kolektívu, kde som našla skutočných priateľov. Sú to spomienky, na ktoré sa nedá zabudnúť. V tomto roku sme sa stretli po 9 rokoch a ja som bola prekvapená, že som sa zrazu cítila akoby som nikdy neodišla, akoby tých 9 rokov nič nezmenilo. Nič sa nezmenilo ani moji priatelia ani atmosféra v divadle, ktorú som tak milovala (a chýba mi). A ja viem, že títo ľudia boli a aj zostanú mojimi najlepšími priateľmi.

Judita Takáčová, Georgia

Ďakujem vám,

že som vás stretla a mohla som sa podieľať na vašom úspechu.

Na otázku, čo mi dal Disk by som asi odpovedala takto: Disk mi dal asi všetko, čo by si človek mohol priať v čase, keď dospieva a hľadá sám seba a chce vedieť, čo by chcel v živote robiť a ako by mal žiť. Disk ma posunul dopredu a pomohol mi vzrásť duchovne a ukázal mi cestu, ktorou sa ja stále uberám. Samozrejme ste to vy ľudia, ktorých si ja stále vážim a spomínam na naše pekné a humorné tvorivé chvíle.

Anetta Knapová, Alabama

Vážení a milí Trnaváci !

Jsme potěšeni Vaším zájmem o příspěvek týkající se vzácného přátelství a vzájemných výměn několika představení Vašeho „DISKU“ s neratovickým „Havlíčkem“.

Máme úpřimnou radost z toho, že můžeme alespoň střípkem přispět do pestré mozaiky Vaší 50-ti lete činnosti.

Jakýmsi osudovým znamením jsme se seznámili v roce 1985 a navázali česko-slovenskou spolupráci. Náš soubor se poprvé u Vás představil s hrou Miroslava Horníčka „Dva muži v šachu“ a Vy jste na oplátku sehráli v Neratovicích „Nesmelých zalúbencov“. Po vzájemném uznání jsme nastartovali několikaleté nádherné přátelství (jak osobní tak divadelní), které v našich srdcích trvá dodnes. Dále jste u nás inscenovali „Pytačky, Svadba, Jubileum“, „Ochotníci“, „A čo“. Krásná představení výborní herci. My jsme si u Vás ještě zahráli „Pygmalion“ a „Generálku“. Byli jste ozdobou našich „Podzimních divadelních večerů“.

Stále se hlásíme ke známosti s Vámi s pocitem jisté hrdosti. Často vzpomínáme na každé výroční setkání s novou premiérou, kdy jsme také vymýšleli různé finty a překvapení stejně jako Vy, se kterými jsme obohacovali naše nekolikadenní setkání. Oboustranná pohostinnost překračovala na tehdejší dobu běžné zvyklosti. V našem přátelství byly bohužel i smutné chvíle a to když do divadelního nebe odešli náš Láďa Kynos a Váš Egídius Norulák.

Vaším prostřednictvím jsme si zamilovali slovenský jazyk, lidi, humor a spišskou borovičku.

Blahopřejeme k 50. výročí a přejeme do dalších let

“Zlomte vaz“

Divadelní soubor „Havlíček“ Neratovice

Pokud se divadelný súbor DISK Trnava

objeví v programu některého z českých festivalů (nejčastěji asi na pražském MB Apostrof), roztluče mi to srdce. A uleví se mi: kdyby z celého programu nic neporýpalo mé emoční jádro, tak Trnaváci určitě nezklamou a budou minimálně zajímat, autentičtí, svoji. A objeví pro mne něco nového, ať autora nebo překvapivý divadelní prostředek. A nikdy neobtěžují pózou, vždycky jim můžu věřit!

Když na ně myslím, vidím je na jevišti nebo v klubu Divadla Na zábradlí. Vybavuji si jednotlivé členy, nádherné lidské typy, mám stále širší úsměv. Usmívám se i na Dušana Vicena, kterého jsem viděla ze všech trnavských DISKŮ nejčerstvěji. Při udělení cen Alfréda Radoka 2005 ve Stavovském divadle v Praze. Zatajovala jsem dech, držela palce, pak padlo jeho jméno. "Nebude tu," pomyslela jsem si zklamaně a pak už jsem viděla, jak šplhá na jeviště pro cenu. To mě tedy roužilo (tedy rozsvítilo). A když už byl na jevišti, začala jsem zase myslet na celý DISK. Všechno dobré, nádherní padesátníci!

Těším se, že co nejdříve uvidím zase nějaký váš kus!

Vaše Petra Kosová, Plzeň

redaktorka kulturní redakce ČRo Plzeň, spolupráce MF DNES, Loutkář, festivalové zpravodaje (Loutkářská Chrudim, MB Apostrof, Wolkrův Prostějov)
Členka divadelního souboru MY Plzeň

Přátelé,

proboha, co Vám napsat k 50tinám?! Že na svůj věk vypadáte skvěle? Že Vám to skvěle myslí, hraje, že překypujete zdravím, elánem, optimismem, nakažlivě dobrou náladou? To přece musí být jasné každému, kdo se kdy s Vámi setkal! O tom si šeptají dodnes všechny brazilské drbny. Že máte přátelství na rozdávání, a že jsme rádi, že i my jsme si mohli kousek užítbnout?! A že po všechny roky, co přijedete na Apostrof jen zkontrolovat, jestli je Na zábradlí v baru pořád dobrý kafe a správně chlazené pivo, je festival méně radostný, méně přátelský, více usedlý, příliš seriózní a bez Vašeho vínečka nebo slivovičky jaksi vysychá? Že jste jediný soubor, který se naší festivalové chudobě bránil vlastním kuchařem? Vždyť my jsme si letos museli vypůjčit pražské divadlo DISK, abychom měli alespoň pocit, že jste s námi. Ale copak mám může nahradit chladná budova vřelý Jankův bosk nebo Dančin smích? Ještě, že tu máme Jardu Fišera, kterého lze při letmém pohledu zaměnit s jeho trnavským dvojníkem!

Zkrátka, přátelé, chybíte nám a my jen doufáme, že Vám Thálie pomůže nastudovat další skvělý divadelní kousek, nám že dá pámbu zdraví, Doubravka Zábradlí a Magistrát peníze, a že se tady opět setkáme na některém z budoucích Apostrofů.

Mějte se krásně, užijte si svého velkého výročí a zůstaňte nám věrní! Přeje-me Vám do další padesátky, abyste nadále drželi při sobě, nazkoušeli mnoho a mnoho krásných představení a aby se Vám dařilo i ve Vašem osobním životě.

Máme Vás moc rádi !

Za celou - letos 30tiletou - Lucernu MB Praha

Marie Fišerová
Akram Staněk

**the 7th International Festival of
Independent and Amateur Theatres**

declare in advance and in absentia

**The Theatre DISK
Trnava, Slovakia**

**as the absolute winner
of the battle for**

**THE HEART
OF THEATRE LUCERNA MB,**

Prague

Akram Staněk

Director of the Theatre Lucerna MB and the MB(apostrof)99

Pytačky, Svadba, Jubileum

Radostné začiatky.

Pre ochotnícky súbor je päťdesiat rokov činnosti úctyhodné jubileum. Najmä ak sa za ním skrýva vyše päťdesiat premiér, prakticky v každom roku aspoň jedna, ďalej stovky predstavení, účasť i ocenenia na festivaloch a zahraničné zájazdy. Od samého začiatku, od vzniku kategorizácie súborov, bol DISK vždy v A kategórii a skoro sústavne získaval ocenenia - neraz na vrcholných celoštátnych prehliadkach - najmä v oblasti herectva. V čom spočíva jeho húževnatosť i kvalita?

Prvým rozhodujúcim impulzom boli zdravé korene pri jeho založení. Zakladali ho totiž ľudia oddaní divadlu, zapálení pre prácu, ktorí neľutovali svoj voľný čas a námahu doslova „v práci“ pre súbor, teda divadelníci v tom pravom slova zmysle. Tento dobrý základ potom členovia prenášali na ďalšie generácie. A čo sa skrýva za tým „dobrým základom“? V prvom rade to bol pocit zodpovednosti nielen voči svojmu výkonu, ale aj voči celému súboru. Ten nútil väčšinu členov nevynechávať zbytočne skúšky, prichádzať na ne pripravení, venovať sa aj príprave či zháňaniu kostýmu, rekvizít, pomáhať pri výrobe scény, sústrediť sa na predstavenie a snažiť sa vždy o najlepší výkon. Pociť zodpovednosti sa potom odrazil na disciplinovanosti v dochádzke a počas skúšok, ale najmä vo vzťahu k režisérom, pri plnení ich požiadaviek. No a napokon je to aj kvalita medziľudského vzťahu, ktorý sa prejavil v dlhoročných priateľských vzťahoch, v spoločnom spoločenskom živote, v ústretovej kolegialite aj mimo skúšok – spoločné oslavy menín, plesy, Silvestrovské zábavy, ale aj napr. pomoc pri sťahovaní atď. Navyše pôsobenie viacerých členov, ktorí niesli tento zakladateľský odkaz, sa počíta na desiatky rokov.

Kopánka je štvrť na severozápadnom okraji Tmavy. Hovorilo sa jej aj robotnícka štvrť, lebo v skromných domčekoch so záhradkami tam bývali najmä drobní remeselníci – stolári, elektrikári, maliari, typografi, holiči, predavačky, kuchári, neskôr aj študenti, z ktorých časom sa stali učitelia. Ústredným bodom Kopánky bol saleziánsky kostol. Ten okrem príľahlého trávniku na športovanie mal pod kostolom vynikajúcu divadelnú sálu s vhodným vyvýšeným javiskom s rozťahovacou oponou, horizontom a bočnými šálmi, dvíhajúce sa rady sedadiel, aby z každého miesta bolo dobre vidno a v sále kachle na tuhé palivo,

neskôr na plyn. Skrátka divadlo ako sa patrí. K nemu patrila aj akoby mama súboru - teta Jankovičová, ktorá vždy dve hodiny pred skúškou a predstavením zakúrila, po ňom oheň uhasila. A keď sa skúšalo pridlho, neraz priniesla ako vždy hladným hercom aspoň omastené chleby. Tu pred začiatkom obdobia s vedúcou úlohou komunistickej strany členovia rádu Dona Bosca organizovali scény a hry pre deti a mládež väčšinou s kresťanskou tematikou. Potom nastúpili estrády a agitky ČSM. Ale najmä deti a mládež stále túžili hrať aj „ozajstné“ divadlo. V Tmave popri Mestskom dome osvetly existovala samostatne aj Osvetová beseda na Kopánke. Jej vedúcim sa stal Štefan Šesták, ktorý bol zároveň aj riaditeľ Uhofných skladov. Ten podporil svojho priateľa Egídia (Edka) Noruláka, aby s kamarátmi rozbehol divadelnú činnosť. V tomto mal dobrú ruku. Edko Norulák sa na mnohé roky stal dušou súboru. Robil nábor hercov, organizoval činnosť a ako stolár aj vyrábal či zabezpečoval scénu. Prvú hru - Príbeh jednej lásky od K. Simonova aj v roku 1955 režíroval. Neskôr, vždy vtedy, keď nebolo režiséra, chopil sa taktovky on. Bol zaujímavým, originálnym typom herca. Neohuroval dynamikou prejavu, alebo expresívnosťou výrazu – bol toho pravým opakom. Skôr vo vláčnom tempe, uvážlivo a vychutnávajúc každé slovo vypovedal vždy podstatu myšlienky. Akoby Peter Zvon napísal postavu Barabáša v Tanci nad plačom rovno pre neho. Bol originálny, neopakovateľný. Ku koncu svojho života získal aj cenu za spevácko – herecký výkon v Uhlárovej inscenácii A čo. V súkromí bol duchaplným vtipkárom a vynikajúcim improvizátorom „častušiek“, do ktorých vedel zakomponovať každého, aj náhodného prítomného. Jeho

*Bláznivá nedeľa**Čachtická pani*

veselá, otvorená povaha, osobitý štýl humoru a láska k ľuďom spoluvytvárali originálnu atmosféru súboru. Jeho zodpovednosť sa stala vzorom. Podnes všetci nosia v sebe situáciu, keď mu tragicky pri nešťastí zomrel jeho 11 ročný syn a on s veľkou bolesťou v srdci sa rozhodol ísť so súborom na zájazdové predstavenie, aby nenarušil jeho činnosť.

Súbor to nebol malý. Od začiatku mával tridsať až tridsaťpäť členov. Vekom bol pomerne mladý, čo určovalo jeho vitálnu atmosféru. Väčšina bola ešte bez rodinných záväzkov, ničím nerozptyľovaní divadelníci skúšali v pondelok, v stredu a v piatok a po skúške ešte dlho do noci sa odprevádzali, debatovali a vymýšľali kamarátske zábavky. Keďže vznikali priateľské vzťahy, v sobotu sa chodilo aj tancovať do domu kultúry pri TAZke a v nedeľu popoludní na kávu do Imperialu. Neskôr kamarátstva prerástli do lásky a do manželstiev. Okrem toho sa hralo pomerne dosť repríz. Pochodili sa prakticky všetky okolité dedinky, ktoré mali kultúrne domy. Traduje sa historka, že raz sa išlo do kultúrneho domu, v ktorom nastúpil na javisko sa dalo len zvonku cez okno

Súbor hrával najmä po okolitých dedinách. Ani vtedy nebolo dosť peňazí na kultúru. Herec Fricko Holec, ktorý pomáhal s náborom, neraz sám sadol na bicykel alebo spolu s Milanom Brežákom na jeho motorku a zašli do najbližšej obce osloviť osvetárov, zaniešať im propagačné materiály a presvedčiť domácich, aby prišli „na divadlo“. Riaditeľ Šesták občas presunul prídel uhlia či koksu práve tej obci, ktorá si objednala predstavenie, aby mohli v „kulturáku“ zakúriť. Za uhlie – kultúra. A fungovalo to.

Realizmus.

Prvé inscenácie boli pri výbere ovplyvnené schematizmom, ktorý vládol v päťdesiatych rokoch. Realizmus až naturalizmus v scénografii a v kostýme určoval aj psychologický realizmus herectva. Rešpektovali sa autorské poznámky pri riešení scény, návrhoch kostýmov i pri mizanscéne. V začiatkoch im najviac pomohol herec profesionálneho Dedinského divadla a neskôr aj Krajového v Trnave Ján Puškár. Isté ozvláštnenie priniesol v réžii Edko Norulák, ktorý v hre Ďaleká ozvena (1961) riešil exteriérové scény filmovými dokrútkami a diapozitívami, ktoré prelínal s javiskovou akciou na spôsob laterny magiky. Škoda, že z tých čias nie je žiaden kritický, alebo analytický materiál.

V Trnave okrem „u saleziánov“ hrávalo sa divadlo aj v záhrade rodičovského domu u Klampárikovcov. Nazvali si ho Divadlo pod orechom. Nehrali pre obečenstvo, iba pre kamarátov a vlastné potešenie. No a v jedno letné popoludnie vošiel „pod orech“ Edko Norulák a presvedčil mládež, aby prišli na Kopánku. Bola to dobrá posila: súrodenci Klampárikovci, Hrabovskí a sestry Rijakové, neskôr aj bratia Brežákovci. Kopánka opäť omladla talentovanými hercami. Posilou sa stal aj umelecký vedúci Stálej divadelnej ochotníckej scény pri Stálej scéne v Trnave, predtým herec Dedinského i Krajového divadla Vendelín Kuffel, ktorý svoje praktické skúsenosti vedel preniesť na talentovaný súbor a vytvoril inscenácie, ktoré prvý raz priniesli ocenenia za herecké výkony na Krajských

jánošík

Levočská biela pani

Nemý rytier

Svätopluk

prehliadkach - Vlasta Hrabovská (Opalu má každý rád) a Ján Rampák (Nemý rytier a Irkutský príbeh), a napokon aj na Celoslovenskej - v Spišskej Novej Vsi v roku 1959 (Kráľ Svätopluk - Ján Rampák). V. Kuffel mal ľudský prístup ku každému. Bol tpežlivý a precízny. Dlho, predlho opakoval každý výstup, každú akciu, aby bola podľa jeho predstáv. Dal im kvalitné základy realistického divadla a po odbornej stránke ich pripravil aj na najťažšie úlohy.

Z prvého, nazvime ho realistického obdobia Kopánky zostali v pamäti najmä herecké výkony. Okrem spomínaného Svätopluka a Sergeja (Irkutský príbeh) zaujal Ján Rampák, ktorý hneď od svojho príchodu sa stal protagonistom súboju a zostal ním prakticky až doteraz. Zaujal ešte richtárom Fabriziom v Levočskej bielej pani, ale aj v komédiách Opalu má každý rád (Bradford Winter) a Plakalo baby (Harrison) . Jeho budúca manželka Jarka Lisická začínala skôr, už v roku 1958 upútala ako Hanička v Jiráskovom Lampáši, neskôr ako doktorka v Katajevovej Bláznivej nedeli, Mária v Nižňánskeho Čachtickej pani a ako milienka maliara Petra, ktorého hral J. Rampák, v Bukovčanovej Diablovej neveste. Milenecký pár si zopakovali aj v Mahenovom Jánošíkovi - Anička a Ďurko. Od začiatku zaujal aj druhý manželský pár - Lýdia a Milan Brežákovci. Lýdia ešte ako Klampáriková bola priam stvorená pre temperamentné, papuľnaté charaktery (trnavská richtárka v Diablovej neveste), ale s neobyčajnou noblesou zahrála aj kráľovnú Beatrice v Nemom rytierovi od J. Heltaia a Gertrúdu v Stodolovom Kráľovi Svätoplukovi. Spolu si zahráli aj v Adamíkovej réžii Ostrovského Pozdnej lásky - Milan Nikolaja a Lýdia jeho matku.

Originálnym typom bol typograf Alfonz Matejkovič, ktorý si vyskúšal aj post režiséra. Mal vrodenný cit pre humor, v očiach mu vždy prebleskovali čertovské ohníčky a myseľ mal najmä na rôzne huncútstva. Nečudo, že sa mu vydaril Arístid Kráľ vo Zvonovom Tanci nad plačom a v dramatickejšej polohe Ficko v Čachtickej pani. Preslávil sa aj svojimi textovými cieľenými improvizáciami, ktorými neraz dostal partnera do úzkych. Jozef Kalinay sa vždy snažil a aj bol prirodzený, ľudský. Jeho životnou postavou bol kňaz Ambróz v Čachtickej pani, zaujal napr. aj ako kurucký kapitán Korponay v Levočskej bielej pani s partnerkou Vlastou Hrabovskou či ako Svätoboj v Kráľovi Svätoplukovi. Rovnako bezprostredne hral aj komické postavy - Jimmy v Plakalo baby od M. Hennequina. Ľudovít Hacaš si najradšej spomína na trojicu postáv v hrách K. Simonova Príbeh jednej lásky, V. Katajeva Bláznivá nedeľa a J. Patricka Opalu má každý rád. Vlasta Hrabovská každú svoju postavu precízne, do detailu prepracovala a naplnila ju bohatou citovosťou, ktorá ale neišla na úkor intelektuálnej zrelosti. Taká bola náročná úloha Vale v Irkutskom príbehu od A. Arbuzova. V nej plasticky a presvedčivo stvárnila bolestivý a krásny prerod dievčaťa v ženu, aby vzápätí až k slzám rozosmiala v úlohe Ketty Harrisonovej v hre Plakalo baby. Excelentná bola najmä v tragikomickej úlohe Opaly (Opalu má každý rád). V nej uplatnila široké rozpätie svojho talentu, lásku k človeku a schopnosť rozdať svoje srdce pre radosť druhých. Jej prirodzená vitálnosť, výborný jazykový prejav, presné a plastické gestá, ktoré nenadužívala, ale citlivo nimi pointovala myšlienku, to všetko zanechávalo dojem zrelého osobnostného herectva.

Nemý rytier

Svätopluk

Irkutský príbeh

Pozdná láska

Škoda, že o mnohých ďalších, ktorí tvorili herecký kolektív Kopánky sa zachovalo málo materiálu. No divadlo nie je len herecký kolektív. O masky, parochne a líčenie sa roky starala Eliška Matovičová. Starostlivým osvetľovačom a elektrikárom bol Peter Pösinger, neskôr manžel herečky Anky Zárubovej. A dlhé roky sa vzorne staral o rekvizity Jožko Machálek.

Pozitívne sa prejavila spolupráca aj s ďalším hercom najprv Dedinského a neskôr Krajového divadla v Tnave Emilom Adamíkom (Pozdná láska). „Obidvaja nekompromisne vyznávali divadlo striktného realistického typu. Vybudovali dobré metodické základy tvorivej práce súboru. Vtislí jej nielen realistické podoby, ale práve aj pečať hereckej dominantnosti.“ (Ján Jaborník: DISK 35 rokov. Vydanie MsKS Tnava.) Po ich odchode taktovku režiséra prebral mladý kolega Pavel Zetocha (Môj úbohý Marat, Silvestrovská noc), ktorý si už vyskúšal herectvo na celom rade postáv. Stále však zostávali v zajatí napodobovania skutočnosti, zatiaľ čo vývoj divadla koncom šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov pokračoval ráznym krokom aj v oblasti slovenského ochotníckeho divadla. „Kopánčári“ to cítili a trápilo ich to. Preto začali hľadať profesionálnu spoluprácu. Práve vtedy začalo svoju činnosť Divadlo pre deti a mládež Tnave.

Dlhý, široký a bystrozraký

Cesta za moderným divadlom.

„Nazhromaždený herecký kapitál sa zrejme nemohol primerane zúčtovať postupmi ohraničenej historickej epochy v období, keď sa celé slovenské ochotnícke divadlo pohlo smerom k akcentovaniu divadelnosti, štylizácie, žánrovej pestrosti a dynamickej prejavu, v období, keď divadelnej Kopánke vyrástol modernejšie a súčasnejšie orientovaný trnavský konkurent – súbor Vysokoškola. A jednako už inscenácia Shawovho Čokoládového hrdinu (1977), ktorou začínala desaťročná spolupráca Kopánky s vtedajším dramaturgom, režisérom, neskôr riaditeľom trnavského Divadla pre deti a mládež M. Fehérom, dala jednoznačne najavo, že nový umelecký vedúci bude rešpektovať práve herecký kapitál súboru. Ďalší vývoj potvrdil opodstatnenosť Fehérovho uvážlivého koncepcného prístupu. Ani vynachádzavá a priebojná dramaturgia tohto obdobia neodváždzala pozornosť od hercovej prvoradosti. Fehér však herectvo súboru nekonzervoval. Programovo ho rozvíjal a obohacoval nielen dramaturgickými nárokmi, ale aj žánrovou mnohotvárnosťou, modernizáciou a kultivovaním prostriedkov a postupov, ku ktorým mal súbor v minulosti najbližšie.“ (Ján Jaborník: DISK 35 rokov)

Hry G. B. Shawa sa pomerne zriedkavo objavovali v repertoároch profesionálnych a skoro vôbec nie v ochotníckych súboroch. Špecifický humor, irónia, paradox a napokon celá filozofia autora bola nad silu aj Kopánky. Po skúsenosti s Čokoládovým hrdinom režisérovi Fehérovovi bolo jasné, že štýl Kopánky sa musí posunúť ako v dramaturgii, tak aj radikálnou zmenou v scénografii, ktorá pomôže pri nachádzaní cesty od popisného, „kulisového“ realizmu. A tak od nasledujúcej inscenácie – od Gorkého Zykovovcov – Mikuláš Fehér a neskôr aj ostatní režiséri spolupracujú len s profesionálnymi scénografmi, ktorí významnou mierou ovplyvňujú výsledný tvar inscenácií. Pre Zykovovcov navrhol Rastislav Bohuš (Divadlo J. G. Tajovského Zvolen) scénu do čierneho horizontu. Do priestoru zavesil v nerovnakej výške na čierno natreté trubky rôznej dĺžky a rôzneho priemeru s pozlátanými listami Zaviedol do nich žiarovky, ktoré cez vyrezané otvory v rozdielnych výškach osvetľovali hercov. Tradičné svietenie reflektormi sa nepoužívalo. Tak sa herci museli zbaviť „mizanscény životnej pravdivosti“ a museli sa stavať či kľačať pri svetelných otvoroch podľa miery citového napätia a zdeľovaného významu. Rozhodnutie „čierneho lesa“ vnášalo do predstavenia expresivitu rozbúrených citov. Bol to boj, ale stál za to. „Už experimentálna a neraz polemická inscenácia Gorkého Zykovovcov (1978) sa sústreďova-

la výlučne na expresívne ladené, takmer izolované vyjavovanie vnútorných stavov postáv. Naznačila, že aj v tejto dramaturgickej línii pôjde predovšetkým o prekonávanie vonkajškivosti, opisnosti a prvoplánovej jednorozmernosti. (Ján Jaborník: DISK 35 rokov.)

Ešte pred premiérou Gorkého hry mesto Trnava odovzdalo Osvetovej besede Kopánka novučičský dom kultúry hneď oproti kostolu saleziánov. Dom mal mnohé dobré stránky – šatne pre divákov, reštauráciu, šatne pre hercov aj priestory pre sklad kulís, ale to najdôležitejšie – javisko a hľadisko – bolo len na tančovačky. V hľadisku neboli sklápacie stoličky v pevných radoch, ale obyčajné samostatné stoličky, ktoré si každý sediaci neustále posúval, aby lepšie videl. Vrzganie to bolo strašidelné. Na každej strane bol jeden fungujúci reflektor. Javisko bolo nie pre hercov, ale len pre kapely. Bolo vysoko. No a celková atmosféra priestoru – chlad a odcudzenie. Nemalo „ľudský rozmer“, atmosféru, mohla to byť aj hala na železničnej stanici. Preto režisér trval na tom, aby sa Zykovovci hrali pod kostolom.

Ďalším titulom bola komédia Shakespearovho súčasníka Johna Vanbrughu Dopálená žena. Keďže pod kostol sa už nedalo ísť, tak scénograf Tomáš Berka ignoroval javisko a praktikáblovo zostavu pre inscenáciu postavil pred javiskom do pol kruhu, v ktorom sedeli diváci. Herci mali nástupy z vestibulu. A tak časté výstupy sa odohrali rovno medzi divákmi. Opäť vznikla situácia nekompromisne si vyžadujúca iný typ herectva: nič nepredstierať, byť autentický a aj v nadsádzke prirodzený. Aj kostýmy Nade Šimunovej mali v sebe hravosť; iróniu doby

dosahovali súčasnými prvkami: napr. lokne na sudcovej parochni boli z pingpongových loptičiek. V ďalšej inscenácii išiel režisér M. Fehér so scénografom T. Berkom ešte ďalej. Komédiu Eugena Labichea Nevďak vládne svetom alebo Cesta pána Perichona obliekli do súčasného kostýmu – trička a rifle. Beata Vargová pripísala texty piesní a dve gitary – autorka textov a Tomáš Škapura - vytvárali scénickú hudbu i sprievod k piesňam. „Zámery komediálnych inscenácií (Dopálená žena ,1979, Nevďak vládne svetom, 1980, Husári, 1982) smerovali k výraznejšiemu preformovaniu profilu a štýlu súboru. Mnohotvárejšími prostriedkami komediálnych žánrov sa usilovali o hereckú uvoľnenosť, nadhľad, jednoznačné odlíšenie herca – interpreta a postavy, ktorú interpretuje. Venuje pozornosť rytmu, vonkajšej i vnútornej dynamike prejavu, koncipovanému v duchu divadla štylizovaného a antiiluzívneho.“ (Ján Jaborník: DISK 35 rokov)

M. Fehér sa cieľavedome a systematicky venoval dovtedy najsilnejšej stránke súboru – a to herectvu. Snažil sa v duchu najlepších tendencií súčasného slovenského ochotníckeho divadla zbaviť ho konzervatívneho psychologického naturalizmu. Dарило sa mu to najmä v inscenáciách, ktoré boli postavené ako divadlo na divadle, vyžadovali kreovanie postáv skôr v rovine predstavovania, v polohe kabaretu, v nadsádzke, v irónii a najmä v seabairónii. Oporou mu v tom bol okrem scénografov vyučený tapetár a maliar Rudolf Brežák. Jeho prejav bol bezprostredný, s výraznou, no disciplinovanou mimikou, s presným významovým, ale aj humorným gestom, využíval svoju výškovú prevahu nad ostatnými na množstvo spontánnych gagov. Bol to typ, ktorému práve psychologizovanie

Zykovovci

Dopálená žena

nesedelo a tak dokázal aj z jeho napodobovania vyťažiť humor. Výbornou partnerkou mu bola Zlatica Niedlová. V kontraste k nemu maličká, zato svojím temperamentným verbálnym prejavom, ale aj bezprostredným energickým gestom či dravým pohybom vedela vždy zaplniť celé javisko a zručne odpaľovať komediálne smeče R. Brežáka, aby vzápätí sa nebála mu na smeč prihrať. Niedlová aj vďaka svojmu atraktívnemu zjavu, no najmä pre bohatý vnútorný svet, citlivosť a vrúcnosť bola stvorená aj pre dramatické úlohy - napr. Saša Lebedevová v Ivanovovi. Je telom i dušou divadelníčka. Texty vedela medzi prvými, mizanscénu si pamätala bez problémov, „z voleja“ naplňala režisérove aj náročné požiadavky. Divadlo sa stalo jej životom.

Tretím do hry bol Paľo Lančarič. Tiež vysoký herec, ale úplný kontrast k R. Brežákovi. Pomalší v reakciách predstavoval typ, ktorému to dlhšie páli, informáciu spracováva ťažkopádnejšie, ale účinok je rovnako pôsobivý – smiech diváka. Jeho herectvo je herectvom Vlastu Buriana, ním inšpirovaná bola aj jeho interpretácia piesní. Pomerne úspešný je aj v tragikomickej polohe, ktorá inak na Slovensku bola vzácná. Bol, a vlastne stále je hercom u ktorého vždy dominuje ľudskosť, láskavosť, aj pri hneve neschopnosť ublížiť.

Spofahlivou herečkou bola Anna Pösingerová – Zárubová. Prijemná farba hlasu, hĺbka citu, výborná artikulácia a najmä úprimnosť a presvedčivosť prejavu, v ktorom bola v rovnováhe intelektuálna a emotívna zložka, ju zaradil k oporám súboru. Jej štyri deti ju však na dlhý čas prinútili – verme, že dočasne – opustiť javisko na Kopánke. Jemné a láskavé herectvo, naplnené citlivosťou a kreh-

kosťou výrazu bolo silnou stránkou Mariky Ďurkovej. Vďaka jej vnútornému pokoji, charizme a poctivému prístupu k divadlu sa mnohé tvorivé problémy riešili oveľa pokojnejšie a ľahšie. V pánskej časti súboru zaujali najmä Peter Klam-párik a Pavel Zetocha. Prvý skôr verbálnym prepracovaním postáv a ich racionálnou analýzou, druhý drsnejšou, zemitejšou polohou a využívaním pohybových dispozícií. Obaja vytvorili dlhý rad nezabudnuteľných postáv, charakterov i komediálne vďačných typov. Patrili k „zlatému fondu“ hereckej zostavy DISKu. P. Zetocha sa realizoval aj ako režisér rôznych príležitostných pásiem poézie, ako asistent režiséra, a jeho réžie Katajevovej Silvestrovskej noci a hry A. Arbuzova Môj úbohý Marat mali divácky úspech. Nezabudnuteľné je jeho desaťminútové sólo na zostave bubnov, ktoré bolo vstupom do súčasnej podoby commedie dell'arte – Goldoniho Nesmelých zaľúbencov.

Jedným zo zaujímavých typov, ktorý je po Rampákovi vekom i „služobne“, teda členstvom v súbore najstarší, je Milan Brežák, Rudov starší brat. Žiaľ, kvôli vojenskej prezenčnej službe a neskôr kvôli zamestnaniu mimo Trnavy mal v „hraní“ pauzy. Navonok „komótny“, uvážlivo pôsobiaci typ, ktorý však vie sa „rozbúriť“ a uplatniť aj expresívnejšie polohy talentu. Vie vycítiť poetiku inscenácie a aj v prípade menšej postavy sa na ňu naladiť a dotvárať jej štýl. Nerád sa tlačí do popredia, ale práve vďaka tomu má inscenácia aj svoju hĺbku, vyvážený priestor. Je oddaný divadlu, čo sa prejavuje nielen výdatnou pomocou pri organizácii predstavení a administratívnej práci okolo činnosti, ale v kritických pred-revolučných a revolučných rokoch držal ochrannú ruku nad „diskutabilnými“ či

Nevďak vládne svetom

Husári

priam „nevhodnými“ inscenáciami režiséra Uhlára. Zuzana Zetočová – Tomovičová, zaujala kultivovaným, tlmeným hereckým výrazom, ktorý občas vytváral kontrast k dynamickejšej Z. Niedlovej. Dana Gudabová sa naplno rozohrala v Uhlárových a Vicenových réžiách. Jej svojrázny energický rečový prejav, razantné, ale disciplinované herectvo v prepojení na zmysel pre tragikomické polohy, v ktorých dominuje odvaha aj samú seba vystaviť do extrémnych citových aj sebazničujúcich polôh, a najmä prínos autenticity a presvedčivosti pri vyslovení vlastných názorov (v postave i v súkromí), ju radí k herečkám, na ktoré sa nezabúda.

Ďalšie dva komediálne tituly pripravil M. Fehér s Jánom Zavarským. Z Mravcov a svrčkov od Ivana Stodolu vytvorili kabaret. Jednotlivé scény oddelili herečkami predstavujúcimi baletky, ktoré tanečným krokom prenášali názvy výstupov. Napriek snahe o dynamiku situácií inscenácia nemala ten správny kabaretný vzlet a ani kritický osten. Zaujímavejšie vyšla nasledujúca hra: „Komediálna línia vyvrcholila v jednej z najúspešnejších inscenácií súboru – v Goldoniho Nesmelých zaľúbencoch (1985). Koncentrovaný disciplinovaný súbor v nej na výbornej úrovni zvládol akýsi súčasný variant commedie dell'arte, postavený na artistnom zvládnutí mechanizmu deja a situácií, gagov, buffonád a ukázal program „oslobodenia“ herectva, ktorý súboru prinášal ovocie.“ (Ján Jaborník: DISK 35 rokov.) Radostným „ovocím“ bol aj divácky úspech tejto komédie, ktorá v päťdesiatročnej histórii získala zo všetkých hier najviac repríz – tridsaťjeden.

Aktuálna hra súčasného sovietskeho dramatika A. Vampilova Lov na kačice

bola skôr dramaturgickým prínosom – hra bola uvedená v celoslovenskej premiére – ale inscenácia nepresvedčila. Zato známa komédia J. Bréala Husári, ku ktorej scénu navrhla herečka súboru Zuzana Zetočová – zmenu priestoru dosiahla zmenou plastických žalúzií s kresbami a nápismi, ktoré boli zavesené na stojanoch – patrila k divácky najúspešnejším.

Vrcholnými nekomediálnymi inscenáciami obdobia režiséra M. Fehéra boli dve inscenácie A. P. Čechova – Ivanov a do jedného večera poskladané aktovky Pytačky, Svadba a Jubileum. V Ivanovovi J. Zavarský navrhol kontrast nádherného krištáľového lustra a krivých stien z vrecoviny, z ktorej trčala slama ako kontrast ušľachtilého, krásneho a labilného, nízkeho. Čistoty a bezútešnosti. Opäť to bola inscenácia, v ktorej boli ocenené herecké výkony – J. Rampák (Lebedev) a Z. Niedlová (Saša).

Režisér M. Fehér dramaturgicky spojil tri Čechovove aktovky tak, aby vytvorili v podstate súvislý príbeh ženy (Dáša – Z. Niedlová), ktorá na začiatku je na neúspešných pytačkách, neskôr sa – už tehotná – vydáva, aby pri jubileu neschopného úradníka mu vtrhla aj s deťmi do kancelárie a pokúsila sa ho zabiť sekerou. Celý príbeh sa v inscenácii odohráva na železničnej zastávke v širokej stepi, kde všetci nekonečne dlho čakajú na príchod vlaku. Mnoho ich prejde, ale ani jeden nezastaví. Táto priam snová atmosféra evokuje plynutie času, mámosť ľudských osudov a ich snažení. Hrací priestor – akúsi čakareň vytvorili J. Zavarský a A. Votava z drevených vrchov praktikáblo, ktoré polepili otrhanými vlakovými cestovnými poriadkami. Dobové kostýmy jemnou nadsádzkou ironizovali

Ivanov

charaktery. „V pozoruhodnom projekte spojenia Čechovových jednoaktoviek do inscenačného významového celku (1986) súbor ešte pod Fehérovým vedením urobil krok k divadlu spoločensky aktuálnemu a apelatívne. V mierne grotesknom, či tragigrotesknom ladení – i keď nie vždy dôslednom – inscenácia vypovedala o alarmujúcej úrovni ľudských vzťahov, o necitlivosti, netolerantnosti, sebecke, ba aj krutosti, tým teda aj o mravnej a morálnej devastácii spoločnosti.“ (Ján Jaborník: DISK 35 rokov)

Fehérova snaha o kvalitu „kopánčárskeho“ herectva zaujala aj poroty na krajských a celoslovenských festivaloch. Z desiatich ním režirovaných titulov dva sa nezúčastnili krajskej prehliadky, lebo v tých rokoch sa nekonala. Vo zvyšných ôsmich tituloch boli ocenení herci – Rudo Brežák 5x, Ján Rampák 4x a Zlatica Niedlová 3x. Ďalej sa osvedčila najmä spolupráca s poetkou Beatou Vargovou, ktorá písala duchaplné, poetické a zároveň aktuálne texty piesní. Spolu s ňou ju interpretoval tiež na gitare Tomáš Škapura. Jeho muzikálnosť, príjemný hlas, no najmä dobromyseľnosť a kamarátsky vzťah boli vždy stmefujúcim činiteľom tvorby a impulzom pre mnohé radostné chvíle v čase oddychu. Jeho gitara a spev boli neodmysliteľnou súčasťou ciest autobusom na zájazdy, či posedení po predstaveniach.

Mravci a cvrčkovia

Nesmelý záľúbenci

Pytačky, Svadba, Jubileum

Autorské divadlo. Dekompozícia.

Nové pracovné povinnosti nedovoľovali M. Fehérovi ďalej sa venovať DISKu. „Zrejme to bol najpríhodnejší moment, kedy sa ďalšieho umeleckého vedenia súboru ujal režisér trnavského Divadla pre deti a mládež, už vtedy vyhranená osobnosť mladších generačných vín slovenských divadelníkov B. Uhlár. Oстане natrvalo zapísané v našich divadelných dejinách, že dnes už výrazná línia autorského divadla, ktorá sa odváža, občiansky statočne, s analytickým ponorom a neraz frapujúcou pohotovosťou, predovšetkým však umelecky pádne a divadelne nekonvenčne vyslovila k nemalým závažným problémom prednovembrovej spoločenskej situácie, že táto línia sa začala práve na Kopánke, v súbore DISK. Prvá inscenácia, ktorá vzišla zo začínajúcej spolupráce, nazvaná jedno-ducho, ale príznačne Ochotníci (1987), mnohých svojou protikonvenčnosťou, novými postupmi aj normami priam zaskočila. Ale zorientovanejší ju neváhali nazvať malým divadelným zázrakom... Nemôžem tu však nevysloviť názor, že sa v tomto mimoriadne plodnom a úspešnom spojení zúročilo aj to, čo do súboru v predchádzajúcom období ako režisér a pedagóg investoval aj M. Fehér. Spät-ný pohľad napovedá, že spôsob jeho práce s hereckým súborom na Kopánke v mnohom smeroval k rozvíjaniu herectva osobnostného, neopakovateľného a nezastupiteľného. Nečudo, že v inšpiratívnej spolupráci s B. Uhlárom a v jeho type divadla sa súbor nielen našiel, ale priam rozkvitol. (A čo, 1988, TANAP, 1989, Pat, 1990)“ (Ján Jaborník: DISK 35 rokov)

Zatiaľ čo postavy troch Čechovových aktoviek na záver predstavenia mravne a morálne devastované nepohnuto sedia na svojich kufroch, batohoch či len tak na zemi, otupene a nezúčastnene zízajú pred seba a donekonečna čakajú na niečo, čo síce okolo nich s hukotom prechádza, ale nikdy nezastaví, postavy Uhlárových inscenácií zamieria reflektor drsných odhalení priamo do očí diváka, a v tých najsilnejších miestach im – obrazne povedané – vrazia pästou priamo do tváre. Režisér znechutený zo stavu spoločnosti si nedáva obrúsok pred ústa svojich inscenácií, ale kriticky a nevyberavo, otvorene a poriadne nahlas, no najmä divadelne originálnym a pôsobivým umeleckým obrazom im vyloží svoj názor, svoju pravdu, ktorú mnohí diváci cítili, ale akoby sa báli ju vysloviť. Hrá o súčasnosť. Neskrýva sa za myšlienky klasikov, lebo sa mu zdá, že už rozprávali dlho a nič sa neudialo. Ľudia zostali ľahostajní, akoby sa ich to netýkalo.

Preto im predložil situácie, s ktorými sa dnes a teraz dennodenne stretáva, sám ich prežíva a je ich aktívnym účastníkom. Uhlár presne vycítil, že skončil čas hrať sa na skrývačku za texty iných autorov, upravovať ich, či novým „výkladom“ ich v podstate „znásilňovať“. Nie. Je čas hovoriť veľmi otvorene, aj keď to zabolí. A triafal presne. Dokonca - obrazne povedané - akoby práve jeho tri prvé inscenácie vyvolali novembrovú revolúciu. Ale určite k nej svojou nemalou mierou prispeli. Pretože nebáli sa - a to je rozhodujúce - otvorene hovoriť pravdu. Zbavovali človeka schizofrénie a pretvárký iné hovoriť doma a medzi priateľmi a iné na verejnosti. Učili diváka pomenovať veci pravým menom. Učili nehrbiť sa pred autoritami, ktoré vlastne ani autoritami neboli. Dávali príklad demokracie. A zbavovali strachu. Vo všeobecnosti, aj konkrétne. Napr. na Scénickej zatve 1989 v Martine ešte päť minút pred predstavením hry TANAP sa nevedelo, či sa bude hrať. No organizátori nakoniec - po telefonической konzultácii - predstavenie povolili.

Prvá Uhlárova spolupráca s DISKom bola - ako ináč - o tom, ako ochotníci skúšajú divadlo. „Text inscenácie Ochotníkov je neprenosný do iného súboru. Jeho inšpiratívna funkcia spočíva v tom, že naznačuje ďalšie možnosti, ako pri-niesť na javisko tému všedného súčasného života a ako sa jej netradične umelecky zmocniť“ (Marián Mikola, Nové slovo 2. 7. 1987) Inscenácia privádza konkrétnych ľudí, ktorí chcú hrať divadlo k tomu, aby sa snažili odstrániť zaužívané stereotypy vo vzťahoch, aby zlikvidovali nánosy názorov a postojov, ktoré rokmi nadobudli v pohľade na kolegov, či na životné situácie a hľadali v sebe schopnosti odpútať sa od posúvania sa na šachovnici javiska k samostatnému roz-mýšľaniu i rozhodovaniu sa. „Ústrednou dejovou líniou je tu hľadanie režiséra a s tým spojené cibrenie postojov jednotlivých členov súboru. Po počiatočnej neistote, ústiacej do anarchistického trendu - vymyslieť vlastný text a režírovať sa navzájom - v časovej i tvorivej kríze prijímú zo svojho streda režiséra „pevnej ruky“, aby ho nakoniec spoločne odvrhli... Cesta jedného súboru od starej osvedčenej Ženby, ktorú predsa hrajú všetci, až po túžbu prísť s niečím vlastným, hoci riskantným, má, pravdaže, spoločenský presah. Ide tu o obecnú tému oslobodenia sa človeka od direktív autorít, moci, zvyku aj vlastnej pohodlnosti. (Anna Grusková, Nové slovo, 19. 11. 1987) „...Práve presah osobnej výpovede do všeplatnejšej znamená jednoznačné ideové pozitívum.“ (Emil Babín, Pravda, 18. 6. 1987)

Ochotníci zabodovali u divákov aj u poroty. Získali Hlavnú cenu na Celoslovenskej prehliadke v Spišskej Novej Vsi. Špičkové autorské divadlo bolo na svete. Uhlárov spolupracovník a scénograf Miloš Karásek v bulletine k nasledujúcej inscenácii A čo? to zdôvodňuje: „Nevidím dôvod, aby sme teraz, na konci XX. storočia so sebou naďalej vláčili rozpadávajúcu sa mŕtvolu divadelnej konvencie minulých stáročí. Autorské divadlo stavia na reálnom autentickom ľud-

skom zázemí a divadlo sa stáva prostriedkom umožňujúcim ľuďom vysloviť svoj vlastný názor, zahrať svoje privátne predstavy.“ Inscenácia A čo? dokonca prekonala úspech Ochotníkov a získala prvý raz v histórii súboru na Scénickej žatve v Martine 1988 Cenu ministra kultúry SR za tvorivý čin roka. Výstižne ju popisuje Vladimír Štefko (Javisko, 11/88): „Aj tu sa objavila ako centrálna tematická línia, línia manipulácie – dávnej i dnešnej, spoločenskej i privátnej, t.j. automanipulácie. Pestrá zmes použitých prostriedkov, citácií (pieseň o Jánošíkovi aranžovaná na spôsob sošného baladického prednesu, hudba z Kálmánovej Čardášovej princeznej, Ježkova hudba s textami Voskovca a Wericha citovaná v origináli. Estrádne prvky – traktované ako symptóm doby a jej umenia, používanie slovenčiny, češtiny, japončiny, angličtiny v krásnej parafráze balkónovej scény z Rómea a Júlie, maďarčiny, či len onomatopoických zvukov, atď.), je svojím vnútorným charakterom blízka modernej poézii a ešte bližšia videoclipu.“

Poetiku inscenácie A čo? nám približuje Anna Grusková v článku Hľadanie súvislostí alebo o autorských divadlách (Javisko, 2/89): „Keď DISK...spieva budovateľský refrén: „Majme v práci nadšenie a vzlet, nech sa zrodí nový, lepší svet!...“, nie je to preň predmetom paródie, skôr vyjadrením zúfalstva z toho, ako ďaleko je dnes k takýmto ideálom... Zafatosť, s akou sa stále vracajú k neradostným pointám svojich minipríbehov, pôsobí hypnoticky, sugestívne. O poetike inscenácie príznačne vypovedá táto scéna: za zvuku klasickej ceremoniálnej hudby sa až k sufítam dvíha veniec za zásluhy, pričom až celkom hore necudne poodhalí dámske nohy figuríny, ktoré do toho času boli decentne skryté sufítou.

Veniec, akoby symbol oficiálneho, vysokého, tu v kontraste s pikantným, súkromným, nízkym gestom vyvoláva smiech a zároveň charakterizuje dvojité dezilúziu – spoločenskú aj erotickú. Obidve sú v inscenácii všadeprítomné, podobne ako dezilúzia z pocitu nevyjasnenej národnej hrdosti (Jánošík zväčša ako prázdna póza), ale aj zakuklenej umeleckej teórie (vstupy z krkolomnej “odbornej“ reči) a podobne.“

Istý posun v premenách spoločnosti a Uhlárov tvorivý nepokoj so stavom súčasného divadla viedol ho k hľadaniu iných foriem pre nové témy, ktoré ho trápili, ktorými žil. Neustále sa vracal k takému typu práce, pre ktorý bolo najvhodnejšie pomenovanie „autorské divadlo“. V jeho domovskom Divadle pre deti a mládež v Trnave môžeme vysledovať túto líniu najmä v inscenáciách Kvinteto (1985) a Kde je sever (1987), ale aj v prešovskom Ukrajinskom národnom divadle a napokon práve tu, na Kopánke. V bulletine k inscenácii Ocot v Ukrajinskom národnom divadle Uhlár píše: „Autorské divadlo je úplná sloboda všetkých zúčastnených tvorcov, oslobodenie herca od diktátu režiséra, herec sa stáva tvorcom.“ Na dosiahnutie tohto cieľa slúži najlepšie tvorivá dielňa, ktorú charakterizuje v materiále vydanom k inscenácii Kde je sever: „Tvorivá dielňa je, keď sa stretne niekoľko ľudí veriacich v silu divadla, ochotných vypovedať jeho prostredníctvom o svete a pustiť sa realizovať svoj cieľ, ktorého výsledkom je komunikatívny divadelný tvar. Materiálom pre túto prácu môže byť čokoľvek – divadelná hra, román, poviedka, výtvarný artefakt, telefónny zoznam alebo čokoľvek iné. V našom prípade to boli len naše skúsenosti a zážitky. Nič sme

Ochotníci

AD LIBITUM

dopredu nepripravovali, nič nenapísali, nikto nechystal nijakú dramatizáciu. Prišli sme si na prvú skúšku len seba, svoje vnútro a svoju otvorenosť. Po prvých diskusiách, v ktorých sme hľadali spoločnú tému, resp. viacero spoločných tém, ktoré v nás rezonujú, sme sa pustili do hrania. Text našej práce sme teda nepísali. Ten text sme hrali. Vznikal ako divadelný text, nie literárny, a vznikol kolektívne, podobne ako scéna, rekvizity, kostým atď.“ (Materiál k inscenácii Kde je sever.) Tento princíp naplno uplatnil aj v DISKu. Herci museli namiesto psychologizovania odhaliť vlastné názory. Je to proces mimoriadne náročný. Režisér počas skúšok veľmi citlivo a psychologicky obratne odstraňoval nánosy zaužívaných stereotypov, rušil zaškatuľkované postupy a naruby obracal zautomatizované vzťahy. Tým sa dostával „do vnútra“ hercov, do ich potláčaných povahových stránok, do odhaľovania názorov, ktoré výchova, spoločnosť a konzumný spôsob života potlačili do podvedomia. Väčšina ľudí chce byť akceptovaná spoločnosťou, preto svoje postoje a názory prispôbuje jej požiadavke, väčšina sa snaží ukazovať predovšetkým tú krajšiu a lepšiu stránku seba. No keď zo seba vydoluje odvrátenú stranu svojho vnútra, začína pravá tvorba. Tvorí sa v improvizáciách. „Konštruktívne myslenie pri stanovovaní tém, improvizácia vŕľa zúčastnených je v prípravnej fáze inscenácie rozhodujúca. Predpokladá sa prirodzená hravosť hercov, ich fantázia, ako aj schopnosť tematizácie a estetizácie konania a následnej fixácie tých výsledkov, ktoré sa majú využiť v definitívnej verzii určenej pre divákov... Udalosti v súbore, vzťahy medzi členmi akoby boli odrazom skutočných udalostí v spoločnosti, našich historických skúseností.

Bieda alebo koniec divadla v meste T

Názory, ktoré herci-postavy vyslovujú, ani témy inscenácií nemožno chápať v ich obmedzenej platnosti pre vnútrošúborovú situáciu. Komentujú dobu, v ktorej žijeme. „My chceme zovšeobecniť“, hovorí lapidárne herečka-postava Zlatica Niedlová v inscenácii Ochotníci.“ (Miloš Mistrík: Slovenské divadlo 4/89)

Uhoľným kameňom stavby Uhlárových inscenácií je dekompozícia. Čo pod tým myslí režisér? V rozhovore s E. Muchovou vo Večerníku 26. 5. 1989 uvádza: „Ja osobne som stratil vieru v nejaké totálne racionálne poznanie sveta, tak ako to veda v 19. storočí postulovala... Na základe osobných zážitkov a skúseností som došiel k záveru, že racionálna zložka človeka nie je schopná celú tú komplikovanosť postihnúť. Mozaikové, dekomponované, neprogramové poznávanie sveta môže o ňom vypovedať viac a hlbšie dôjsť k jeho problému, hoci nie vždy.“ V bulletine k inscenácii Ocot v UND Prešov píše podrobnejšie: „Dekompozícia znamená popretie tradičnej dejovej štruktúry, aditívny spôsob stavby diela a náhodne zvolených a zoradených udalostí, zdôrazňovanie nenadväznosti a nezávislosti jednotlivých udalostí a ich absolútnu rovnocennosť, zobrazenie sveta nerozprávačskou formou prinášajúcou popretie začiatku a konca diela, neustále potvrdzovanie nedramatičnosti.“ (Bulletin k inscenácii Ocot v UND Prešov.)

Doba dozrela. Inscenácie bodovali nielen u divákov, ale aj u poroty – Ochotníci zvíťazili na celoštátnej prehliadke v Spišskej Novej Vsi a A čo? získalo o. i. na Scénickej žatve v Martine cenu ministra kultúry SR za tvorivý čin roka 1988 a Hlavnú cenu v Jiráskovom Hronove. Podobne zabodoval aj TANAP. Názov evokuje zaužívanú skratku Tatranský národný park, čo upriamuje pozornosť na to, že opäť témou budú problémy Slovákov pod Tatrami, čo potvrdzuje aj scéna v pozadí s tromi končiarimi polepenými novinami, že sa bude hrať bez ochrany a bez náhubku o „chránenej“ oblasti. No tvorcovia poznajú aj jej inú, nezverejnený význam: „Tá naša politika.“ Tak. TANAP. „Obdobne ako nedávna ich hronovská montáž A čo?, rodila sa aj táto nesentimentálne sarkastická, občiansky odvážna diagnóza morálnej zbahnenosti nás všetkých z kolektívnych etudových improvizácií v priebehu skúšok a zároveň svojím voľným zrefazením demystifikujúcich satiricko-metaforických sekvencií prostoreko zosmiešňovala a negovala rozličné javiskové konvencie. (Vít Závodský, Javisko 1/90)

Uhlár neprestáva šokovať. Lomcuje divákom, aby ho prebral, aby sa dokázal otvorenými očami pozrieť ako žije, aký je svet okolo nás a v nás. „Raj a peklo vo všetkých podobách.“ – napísala Katarína Čavojská v Hlase ľudu 17. 5. 1989. O nasledujúcej inscenácii Pat píše Anna Grusková (Dialóg, č. 14. 3. 7. 1990): „Dnes prichádza Kopánka s vnútorné precíteným svedectvom o tom, že päťdesiate roky žijú...V Pate - azda najchudobnejšom na efekty - idú tvorcovia ďalej. Spomínané výjavy pôsobia ako zlý sen, utkvela nočná mora, oslobodená z podvedomia... Hlavná postava, matka, sa už päťdesiat rokov tvári, že je farchavá

a že každú chvíľu bude rodiť, preto využíva mimoriadne výhody. Nakoniec sa ukáže, že tento dlho očakávaný plod je – Káčer Donald. Výsmech. A otázka: na čo tých päťdesiat rokov vlastne čakáme? Načo sme žili? Kde sú výsledky, plody nášho života? Alebo inak: celí zdeformovaní, sterilní, sme ešte schopní mať normálne deti? Sme schopní normálnych vzťahov? Tieto základné problémy našej existencie, naše dedičstvo, sú v inscenácii implicitne obsiahnuté. Nie v naliehavosti. Skôr v agónii, stave, keď sme už sami seba hotoví presvedčiť, že absurdita jestvovania je čímisi normálnym a veci celkom obyčajné, napríklad schopnosť mať zdravé deti, sú neuskutočniteľné...”

Takto a ešte lepšie pokračuje Uhlár s DISKom ďalej – Ad libitum s podtitulom Príhody z lepšej spoločnosti. Pod názvom Vyzývavosť ako princíp píše Milan Polák v Národnej obrode 23. 5. 1991: „Je to inscenácia dráždivá, frivolná, bezočivá, obscénna, miestami vyzývavo vulgárna, miestami možno preceňujúca takzvanú akčnosť (chodenie hercov medzi divákmi), no je to inscenácia, ktorá zaujme nápaditosťou, dobrou súhrou, schopnosťou udržať pozornosť a napätie. Opäť tu nie je ani príbeh, ani dej, je to sled epizód, mozaika nápadov. Spája ich myšlienka demonštrácie pokrytectva.“ V Javisku 1/92 konštatuje Anton Kret: „Človek prežíva šok z poznatku o tom, že slovo sa už definitívne zdevalovalo a vám neraz zostávajú verné iba pocity a pudy, hoci radosť z toho nemá nik.“ Potvrzuje to aj Jaroslava Čajková v Smene na nedeľu 1. 11. 1991: „Obrazy a obrázky prázdnych, neexistujúcich alebo deformovaných medziľudských vzťahov, zabalené do pozlátky spoločenského dekóra, obnažuje predovšetkým cez dialóg. Obsah slov, prameniáci z vnútra postáv, živa prázdnotou a prízemnosťou, šokuje otvorenosťou a bezcitnosťou. Inscenácia je rovnako metaforou dnešného života ako realisticou drámou s groteskným nadhľadom. Bola vlastne jednou z mála, pri ktorej divák môže uprieť na javisko nielen oči, ale aj uši.“ Inscenácie Pat a Ad libitum reprezentovali slovenskú kultúru na Všeobecnej česko-slovenskej výstave v Prahe

Uhlárov prínos však nebol len v umeleckej rovine. Ako majiteľ a manažér prvého súkromného divadla na Slovensku STOKA v Bratislave prakticky dva razy do mesiaca umožnil hosťovať DISKu v jeho divadle. Nielen zvláštny pocit – pravidelne hrať v centre hlavného mesta – ale aj nový divák, študenti z Univerzity J. A. Komenského, ale aj zamestnanci blízkej Malej scény SND a vôbec, nové, intelektuálne publikum, ktoré akceptovalo nezvyčajný divadelný jazyk autorského a neskôr aj dekomponovaného divadla, to všetko napomáhalo osobnostnému dozrievaniu každého herca. Iste aj preto čierna vízia – a prorocký podtitul zatiaľ poslednej Uhlárovej inscenácie v DISKu – Bieda alebo Koniec divadla v meste T – sa nestala skutočnosťou. Sú to „neurastenické meditácie s optimistickou koketériou“, ako inscenáciu charakterizoval autor, „iritujuce, až ubíjajúce sekvencie obrazov demoralizovanej spoločnosti“.

A čo?

Divadelný kubizmus. Stieranie hraníc medzi reálnym, snovým a šialeným.

Režisérsky štafetový kolík prevzal Dušan Vicen, ktorý po skúsenostiach so svojím Divadlom Ka v Trvrdošíne a popri štúdiu réžie na VŠMU v Bratislave pripravil inscenáciu Carravana – Noc dlhých rypákov. Bolo to ťažké obdobie nielen pre režiséra, ktorý na každý víkend pricestoval z Oravy, ale aj pre súbor, ktorý obetoval prakticky väčšinu víkendov sezóny skúškam na úkor svojho rodinného života. Ale sebaobetovanie sa vyplatilo. Hra opäť víťazne prešla slovenskými súťažnými festivalmi až do Jiráskovho Hronova. Víť Závodský v Javisku č. 10/94 píše: „Nonstop večer se skládal z nepřetržitého proudu převážně bezeslovných, abstraktně laděných etud a jevištních metafor, vědomě a až schválněcky odmítajících vyjít obecnstvu vstříc nabídnutím nějakého „dešifrovacího“ klíče. V tomto depresivním pocitovém divadle, navozeném rozdáváním vánočních dárků, záležalo proto na každém jednotlivém divákovi, nakolik byl schopen a ochoten naladit se na stejnou vlnu a při minimalistické meditativní zvukové kulise sledovat upřímně, ale do sebe uzavřené trýznivé hledání experimentujícího souboru.“ Sympaticky sa k inscenácii postavila Anna Grusková, ktorá v anke Združenia slovenských divadelných kritikov a teoretikov SSN (ZSDKT) na otázku, ktorú inscenáciu (resp.) inscenácie považujete za udalosť divadelnej sezóny 1993/94 na Slovensku, uviedla okrem inscenácie Eo ipso Blaha Uhlára v Stoke aj Carravanu so zdôvodnením: „Snový postrevolučný zostup až na dno, mrazivo krásne obrazy duše i tela.“

Dušan Vicen síce nadväzuje na Uhlára, ale svoju poetiku postupne formuje - neskôr aj s príspevím scénografa Milana Mikulu a dramaturga Vladimíra Jančka - úplne svojsky. Občas si pri príprave textu pomáha síce improvizáciami kolektívu DISK na dané témy, alebo si vypomôže textami iného autora (napr. v inscenácii Nie sen postavičky Slepého a Chromého od S. Becketta), ale v konečnom dôsledku aj texty aj inscenácie rafinovane komponuje. „Kdeže tie lanské snehy aristotelovskej hodnoty sú! Všetko akoby sa odohrávalo odrazu a na jednom mieste. Udalosť je ovplyvnená udalosťou, ktorá sa v bežnom chápaní často ešte len má odohrať. Ale tá je zároveň ovplyvnená udalosťou, ktorá sa už odohrala a bola ovplyvnená udalosťou, ktorú práve ovplyvňuje. Navonok síce chaos, ale v rámci inscenácie dobre vymyslený a zrealizovaný systém, podporený hereckým obsadením, napr. Paľo Lančarič a Peter Klampárik ako ado-

lescentní Oto a Noro Lettrichovci.“ (Takto presne charakterizuje inscenáciu Potkan alebo nie sme žiadni kanibali, ale aj systém Vicenovej práce Karol Horváth v Javisku č.1/1998 v článku Imúnny voči megalománii.)

Výstižne analyzovala Potkana Dagmar Inštorisová (Javisko č. 9/2001): „Autorská inscenácia Dušana Vicena Potkan divadelného súboru DISK Trnava (na výprave sa podieľal aj súbor) je akýmsi predznamenaním jeho vyzretosti. Predstavenie sa vyznačovalo veľmi sugestívnou atmosférou, vyrovnanými hereckými výkonmi a mimoriadnou súhrou práce režiséra a hercov. Bolo zvláštne témou – zachytávalo život ľudí na hrane, jej apokalyptickým rozpracovaním, kompozíciou a prácou s daným priestorom.... Scénický priestor bol tak priestorom filozofickým (termín prof. K. Horáka), sceľoval konanie postáv, vytváral ilúziu rodiny. Kompozícia síce na jednej strane ešte niesla typické vicenovské znaky – fragmentárnosť, roztrieštenosť, stieranie hranice medzi reálnym, snovým a šialeným, jej logika však už bola pevná. Viedla inscenáciu od „chaotických“ častí, v ktorých postavy samy seba predstavovali v rôznych zdanlivo nesúvisiacich polohách, k záverečným, veľmi jasným obrazom rodinnej kataklyzmy (pokus o zavraždenie rodičovskej dvojice všetkými príbuznými, zapálenie domu deťmi.“ Charakteristika Vladimíra Štefka naberá silu výpovede o špecifike celého Vicenovho režisérského rukopisu (Javisko, 1/2002): „Trochu úmyselne zamotaný príbeh, vedome porušujúci kontinuitu logiky dejtovných faktov. Čosi ako kubistický obraz, ktorý zobrazuje to isté z viacerých uhlov. Prvky DADA, ba aj ozveny surrealizmu, postmodernistická diskontinuita, fragmentácia, pitoresknosť i polemika, či dokonca persifláž divadelných postupov predchádzajúcich epoch, trochu divadelnej samoirónie i sardonického úšľabku – v tom všetkom je decentne ukryté poslanstvo hry o hrdinoch práce a hrdinoch snívania, o človeku uponáhľanom, mučiacom sa prácou a snažením sa o postavenie, i o človeku, ktorý sa na všetko díva z opodiaľ a vzletná fantázia mu nahradila reálny život. Solídne herectvo skúseného súboru, s ktorým sa na podobné cesty vydal už dávno pred mnohými rokmi B. Uhlár, ani neprekvapuje.“

Inszenácia Forhaus, táto žalosťná humoreska – podobenstvo zo života veličána v duchovnej emigrácii bola inšpirovaná knihou Joachima Kohlera Tajomný Zarathustra a niektorými osudmi vyzroprávanými členmi divadelnej skupiny. „Forhaus (podbránie) je vysoko metaforickou rekonštrukciou istých vzťahov k symbolike – reálnemu Arthurovi, v ktorého dome všetci akosi žijeme...“, napísal člen poroty Martin Peterich počas DiVu '98.

A na I. medzinárodnom festivale amatérskeho a nezávislého divadla MB (apostrof) 99 v Prahe v roku 1999. Jaroslav Schilas Stuchlík konštatoval (Žurnál č. 5): „Pomerne komplikovanú stavbu inscenácie odohrali s obrovským nasadením a vnútorným presvedčením. Odviedli skutočne vynikajúcu hereckú prácu vzácné vyrovnané úrovne.“

Nasledujúca inscenácia Pasije (O ženách s veľkým Ž a chlapoch s veľkým CH) vypovedala nekonvenčne, vtipne, obrazovo nápadito a divadelne originálne až šokujúco o najbanálnejších veciach každodenného života, o tradičnej úlohe muža a ženy a hĺbkach ich vzťahov a o priam krížovej ceste spolunažívania od svadby až po pomyselnú smrť.

Ďalším vrcholom vzájomnej spolupráce Vicena a DISKu sa stala Geniálna epocha podľa Schulza. Keďže premiéru mala na III. ročníku medzinárodného festivalu amatérskych a nezávislých divadiel MB (apostrofof) 99 Praha 2001, slovo má Petra Kosová z pražského Žurnálu (Citované z Trnavských novín - TH extra 16. 7. 2001): "Vtipná irónia, sugestívne nádherné obrazy a surovosť osudu, ktorá kontrastne s humornými sekvenciami zabíja (diváka), nesmierne schopný herecký potenciál, levia sila a tvorivá odvaha, veľká poctivosť režiséra i súboru. Nikde ani trocha smrtiaceho pátosu či odpudivej didaktickosti." Rovnako zaujala aj na Dňoch amatérskych európskeho divadla v Rudolstadte, Nemecko: „Inscenácia je herecky skvelá a úplne vyrovnaná, situácie sú vybudované prehľadne, profesionálny režisér Dušan Vicen vedie hercov k presným pointám, herci hrajú s chuťou a vitálne, ale nikdy to neprepália – napr. keď tancuje nie príliš štíhla herečka (napokon výborná!!), nie je to – ako často môžeme vidieť – trápne a obscénne, ale tragikomické v tom najlepšom, slova zmysle. Je pôžitkom sledovať ako to v divadle funguje, alebo lepšie povedané nefunguje a zároveň sa veľa dozvedieť o autorovi zbierky „Škoricové pivnice“. Pokúsil som sa počas predstavenia občas jednej kolegyni prekladať zo slovenčiny do nemčiny,

ale po chvíli mi pošepkala, že to nepotrebuje, lebo všetkému rozumie a výborne sa zabáva. A bol som svedkom toho, ako jedna herečka z Rakúska po anglicky poďakovala Slovákom za pre ňu najlepšie predstavenie prehliadky. Tomu hovorím medzinárodné divadlo! (Václav Špirit, Amatérska scéna 4/2005) No a napokon vyznanie redaktora - rk - v nemeckom časopise Da Capo, Durýnske amatérske divadlo, na tom istom festivale: „...Časti odkvapových žľabov visia zdanlivo neusporiadane z povraziska a asociujú hákový kríž. V priebehu večera sú dopĺňané, zostávajú však kdesi a ukazujú sa na konci, v tiesnivej scéne vraždy Schulza, ako odpadová rúra pre piesok (popol?). Toto mohlo znamenať mnohé; zvyšky po spálení, večne pretekajúci čas v pieskových presýpajúcich hodinách. Predsa však kým k tomu došlo, stalo sa všeličo pred a za kulisami. Skupina divadelníkov (upratovačka, technik, kulisár, vrátane administratívy) bojuje so zákernosťami objektu divadla. Každý je individualita. Všetci spolu sa chcú vysporiadať s génom Bruna Schulza, priblížiť sa mu a prísť k jeho sláve – avšak každý svojím spôsobom. Prirodzene, títo umelci majú oň iný záujem ako pani, ktorá zametá javisko (nádherné bezprostredná a temperamentná Dana Gudabová). Každý vydáva mŕtveho básnika za svojho a chce sa sám tiež profilovať. Strkanica o miesto vpredu na rampe je taká „nadupaná“, že umenie je skoro potlačené a divák sa nesmierne baví. Divadlo predstavuje teda vždy určitý vlastný kozmos, ktorý zodpovedá veľkému svetu mimo múrov. Predstavenie je plné humoru a nevyspytateľného vtipu a pripomína mi vždy znovu narábanie Georga Taboriho so židovskou podstatou a jeho nesentimentálny pohľad na

Forhaus

Potkan

hrôzy minulosti. Celkom podstatnou súčasťou inscenácie pri tomto je klezmer hudba. Súbor je perfektný. V ktorom mestskom divadle sa uskutočňuje takáto réžia takých dobrých a hravých mužov v zreľých rokoch?! Bravo!“

O kvalite inscenácie svedčí aj to, že ju premiérovali v Divadle Na zábradlí v Prahe, na festivale MB (apostrof) 99 získali hlavnú cenu a búrlivo ju prijali a ocenili aj na festivaloch v Bialsko-Bialej, v Krakove, na 7. ročníku medzinárodného divadelného festivalu SETKÁNÍ 2002 STRETNUTIE v spoločnosti špičkových profesionálnych divadiel (SND Bratislava, ND Praha, ND Brno, ASTORKA Bratislava atď.) a najmä o päť dní neskôr v Itajaí v Brazílii na 2.medzinárodnom stretnutí divadelných skupín. Nebolo jednoduché zohnať pol milióna korún na cestu, prepracovať scénografiu tak, aby sa popri kostýmoch a rekvizitách zmestila do batožiny členov súboru. Do desiatich nezabudnuteľných dňoch patrí popri mimoriadne úspešnej dielni vedenej D. Vicenom aj úspech inscenácie. Dramaturg Vladimír Janček ju hodnotil nasledovne: „V Brazílii majú mimoriadne temperamentné publikum. Disciplinovane sleduje náročne štrukturované konverzačné pasáže, pri vizuálnych gagoch exploduje do smiechu a napokon pri klaňačke pripraví slovenským hercom najväčší šok: potlesk je síce búrlivý, ale trvá sotva minútu. Keď sa zarazení diskári po štvrťhodinke vyberajú zo šatní demontovať scénu, prichádza rozuzlenie: takmer všetci diváci zostali v sále, aby sa mohli vrhnúť na členov súboru, nasledovalo objímanie a všetko zaplavil prúd portugálčiny a španielčiny, ktorým vďační diváci splachujú práve prežuté divadelné sústo.“ (Javisko č. 5/2002)

Duchapľne sa podaril Anne Gruskovej názov recenzie tejto inscenácie - Geniálna epocha DISKu (SME -západ- 30. 11. 2002), ktorým názov inscenácie v metafore posúva aj na súčasnosť súboru: „Svojím štýlom pripomína veľkú epochu poľského divadelníctva, formovanú režisérmi Grotowským a Kantorom, na ktorú v bývalom Československu v osemdesiatych a začiatkom deväťdesiatych rokov nadväzovali J. A. Pitínsky, Blaho Uhlár, HaDivadlo i množstvo divadiel poézie. Aj v Geniálnej epoche podľa Schulza nájdeme farebnú striedmosť s dôrazom na odtiene čiernej, dôkladnú prácu so svetlom či dôležitý zástoj pochmúrnej, no melodickej hudby, ktorá rytmizuje čosi ako tanec smrti, tentoraz na počesť židovského spisovateľa Bruna Schulza (1892-1942), ktorého obdivoval nielen Witkacy, ale aj Hrabal.“

A na záver názor Dagmar Inštitutorovej (Javisko č. 4/2002): „Vicen... sa stáva pomaly majstrom v narábaní s časom, priestorom, symbolmi. Vo svojich inscenáciách sa vždy snažil poukázať na blízkosť vzdialeného a na nezmyselnosť chýb, ktorých sa stále dopúšťame. Jeho inscenačné príbehy sú zakaždým čímisi veľmi osobné, ľudské a na druhej strane veľmi abstraktné i symbolické zároveň. Všetky výpovedné roviny, takmer v každej inscenácii pomerne zložito komponované, spája z uhla tušeného, skrytého, nejavového a „nezjaveného“. Inscenácie majú zložitú štruktúru práve pre takéto rozprávanie príbehov. Veci a ich podstata sa v nich „nehrajú“, ale vyjavujú a vyplávajú na povrch. Všetko prebieha v realisticky až abstraktné alebo vážnejšie až komickejšie tvarovaných obrazoch, pričom v hĺbke cítiť uznanie existencie nezmeniteľných zákonov a niekde až tiché,

Potkan

ba zakríknuté pokorné bolestné poznanie.“

Na 5. ročníku medzinárodného festivalu nezávislého a amatérského divadla MB (apostrof) 99, Praha 2003 v Divadle na zábradlí uviedli novú inscenáciu – Rozdvojenie plachej Margot (Nikdy sa nedávaj do reči s cudzím človekom alebo seansa čiernej mágie a jej úplné odhalenie) na motívy románu Michaela Bulgakova Majster a Margaréta. V časovej núdzi, zavinenej aj vážnym ochorením jedného z členov súboru, inscenátori neboli spokojní a rozhodli sa ju čiastočne prepracovať a premiérovať ju neskôr pod názvom Kauza Bvlgakoff (Seansa čiernej mágie a jej úplné odhalenie.) na Divadelných inšpiratívnych vystúpeniach v Tmave, kde získala cenu Kráľ inšpirácie napísal člen poroty Martin Peterich: „Ide o prierez vo veľmi zvláštnom uhle, nevyhýbajúci sa prvkom grotesky, mystiky, diaboliády a fantaskna s presne stanovenou prioritou: je ňou karikatúra obludnosti moci vyúsťujúcej do totality a pokorujúcej človeka a jeho dušu v rozbitom hodnotovom systéme. Precízny výber hudby a invenčná scénografia podporujú režisérov zámer smerujúci k výsledku viac ako nebezpečnému. (Spravodajca DIV 2003, 6. - 8. 11. 2003.) Po dlhom čase prišlo aj individuálne ocenenie hereckej práce. Cenu za herecký výkon získal Vít Bednárik, ktorý nastúpil do súboru ešte v predchádzajúcej inscenácii Geniálna epocha podľa Schulza. Mnohí divadelníci sa na neho pamätajú ako na oporu Z-divadla zo Zelenča, ktoré pod vedením jeho brata Jozefa na prelome sedemdesiatych a osemdesiatych rokov žalo úspechy doma i na medzinárodnom poli.

Pasije

Geniálna epocha podľa Schulza

Splnené sny?

Päťdesiat rokov je dlhý čas. Jeden tvorivý život človeka. Aj divadla. Na začiatku bola mladosť, nadšenie, chuť tvoriť. A sny, predstavy, túžby. Zaujať kamarátov, rozveseliť divákov, schuti si zahrať. Neskôr prišli aj odvážne plány – byť dobrí a dostať sa na krajskú, ba až celoslovenskú prehliadku. To všetko sa splnilo. Po poctivej práci prišli aj ceny. Ale odvážil sa niekto z tých prvolezcov snívať aj o tom, že svojimi inscenáciami sa dostanú aj do sveta? Ba čo viac, že aj tam budú mať úspech? Najstarším členom, ktorý stále ešte hrá je Ján Rampák – od roku 1962. Hneď po ňom prišli Milan Brežák, Peter Klampárik, Vlasta Hrabovská, Pavel Zetocha, Tomáš Škapura, Anička Pösingerová - Zárubová a ďalší. Niektorí z nich na vlastnej koži zažili aj slávu „vo svete“. Splnené tajné sny. No cesta k nim bola dlhá a neraz trnistá.

Prvé roky boli poplatné vtedajšej ideológii. Nielen v dramaturgii, keď sa museli uvádzať súčasné sovietske hry našťastie vyvážené slovenskou či svetovou klasikou. Ale aj v realistikom, život napodobujúcom štýle scénografie i celkovým obrazom inscenácie.

Ešteže skúsený praktik Vendelín Kuffel dal súboru profesionálne základy javiskovej reči, pohybu, teda herectva divadla prežívania.

Mikuláš Fehér priniesol profesionalitu v dramaturgickej príprave, analýze textu, stavby hry, rozbore charakterov a vzťahov postáv. Oprel sa o mladých absolventov scénografie (Bohuš, Berka, Zavarský – jeden ročník absolventov VŠMU z triedy prof. L. Vychodila) a o vlastnú dramaturgiu založenú na svetovej klasike. Nové inscenačné metódy – najmä uplatnenie princípu divadla na divadle – si vyžadovali nové herecké postupy. V nich sa našli najmä Rudolf Brežák, Zlatica Niedlová, Pavol Lančarič, ktorý mal už skúsenosti zo súboru Vysokoškolačka a neraz úspešne sa hľadali Pavol Zetocha, Peter Klampárik a niektorí mladí. Priaznivcov DISKu, a iste aj seba, potešil Janko Rampák, ktorý sa dokázal prispôbiť novým trendom a opäť patril medzi tých, ktorí zbierali vavríny ocenení.

Nastala doba tehotná spoločenskou zmenou. Diktát jednej strany sa stával neudržateľný. Nové myšlienky a formy zavazovali vo všetkých druhoch umenia. V divadle sa začali uvádzať texty a ich výklady, ktoré predtým neboli mysliteľné. Mnohí umelci cítili šancu vypovedať o dobe pravdu, stráňať jej pretváрку, odhaľovať faloš. Jedným z nich bol Blahoslav Uhlár. Nechcel robiť kompromisy. Popri svojom projekte o Majakovskom a pokuse o autorské divadlo Kde je sever v jeho domovskom Divadle pre deti a mládež sa obrátil na ochotníkov v DISKu, kde jeho prednovembrové inscenácie Ochotníci, A čo? a najmä TANAP (1989) vyvolali neobyčajný ohlas i rozruch. V prvom rade svojou občianskou statočnosťou a odvahou a potom aj novým inscenačným tvarom. Vďaka svojej ohnivej zanešlosti, ktorú spojil s presvedčivosťou argumentu a s vhodnou psychológiou,

doslova pretavil súbor, ktorý dovtedy bol zvyknutý len naučiť sa a zahrať texty autora – najčastejšie klasika, na kolektív, ktorý bol ochotný vypovedať nie cudzí, ale svoj vlastný názor, stanovisko, presvedčenie a pohádať sa o vlastnú pravdu nielen s partnerom, ale aj s divákom. Kolektív, ktorý mal odvahu ísť na neprešliapaný chodník, dokonca priam „na ľad“ a nebál sa, že sa môže pod ním aj prepadnúť. Nebál sa siahnúť do svojho skutočného vnútra, bez pretvácky. Škoda, že odborné poroty festivalov nenašli v sebe odvahu originálne udeliť hereckú cenu nie jednotlivcovi, ale celému kolektívu. Zaslúžil by si to. Princíp autorského divadla a neskôr aj metóda dekompozície vnesla do slovenského divadla nové tóny, ktoré zatrasli konvenciami a zvučia podnes. Aj v tomto prípade spolupráca so scénografom Milošom Karáskom bola tvorivá a vzájomne inšpiratívna a podieľala sa na celkovom posune štýlu súboru.

Obdobie Dušana Vicena je charakteristické postupným, citlivým posunom od autorského divadla k divadlu „vicenovskému“. Režisér zmysluplne využíva niektoré postupy autorského divadla na to, aby dal punc autentičnosti, životnej mnohovrstevnatosti a osobnostnej rôznorodosti v zbere materiálu k hre. Jej definitívnu verziu však píše sám, on jej dáva konečný tvar. A že sa z neho rodí svojský a zaujímavý nielen režisér, ale aj autor, o tom svedčí aj ocenenie v anonimnej súťaži o najlepšiu drámu roka, ktorú v Čechách organizuje Nadácia Alfréda Radoka a Dušan Vicen je jej víťazom z roku 2003 a držiteľ tretieho miesta za rok 2005. Najmä posledné dve jeho inscenácie (Geniálna epocha podľa Schulza a Kauza Bvlgakoff) zaujali aj významovou scénografiou Milana Mikulu. Nesie

v sebe originálne riešenie, vonkajšiu i vnútornú dynamiku priestoru i myšlienky, nezvyčajnú atmosféru snovosti či surrealizmu. Všetko je absolútne prepojené, akoby text nevychádzal len z herca, ale priam zo scénografických prvkov, a naopak, scénografické objekty vyrastajú z herca, no nielen z jeho fyzickej, hmotnej podstaty, ale priam z jeho podvedomia. A to všetko zastrešuje sugestívna hudba. Na inscenácii *Geniálna epocha podľa Schulza* sa dramaturgicky i autor-sky podieľal Vladimír Janček. Perspektívu Vicenskej tvorby poodhalila Dagmar Inšitorisová (Javisko č. 4/2002) presnou charakteristikou silných stránok jeho osobnosti: „Práve myslenie v obrazoch, v ktorých sa prelínajú jednotlivé roviny Vicenskeho poznania reality, je jednou z osobitostí jeho divadelného videnia. V rámci nášho inscenačného kontextu je Vicen jedným z mála režisérov, ktorí sa vo svojich inscenáciách neboja citačným alebo aluzívnym spôsobom pracovať z rôznymi literárnymi, filozofickými, náboženskými, estetickými, hudobnými alebo výtvarnými textami (Nietzsche, Sade, Biblia, Adorno, Beckett, Cohen, Puccini) a vedome mystifikujú.“

DISK vchádza do druhej päťdesiatky. Tou prvou dokázal, že je schopný vývoja. Od popisného realizmu k náročným postupom moderného divadla začiatku 21. storočia. Z *Kopánky* až na kraj sveta. Veríme, že svoje miesto v ňom si už zastane.

Mikuláš Fehér

Geniálna epocha podľa Schulza

Kauza Bvlgakoff

Geniálna epocha podľa Schulza

Ján Rampák

Najstarší člen súboru služobne i vekom - Ján Rampák - je jeho členom od jedenástej oficiálne registrovanej inscenácie. A dodnes ani jedenkrát nechýbal v procese tvorby. Jeho príjemné zafarbenie hlasu, zrozumiteľná artikulácia, láskavý tón a prirodzená charizma vyžarujúca z jeho osobnosti, rovnako ako jeho dominantná vlastnosť – láska k človeku - ho predurčili na predstaviteľov hlavných úloh, či už milencov alebo pozitívnych hrdinov. K tomu sa pridala zodpovedný prístup ku skúškam a k nácviu inscenácie spojený s prirodzenou náročnosťou na seba pri hľadaní tých najvhodnejších výrazových prostriedkov pre zachytenie povahy stvárňovanej postavy. Tie boli vždy psychologicky verné a presvedčivé svojím realizmom citov i vášní. Jeho poctivá herecká práca a snaha po psychologickej vernosti a životnej pravdivosti bola príkladom pre mladších kolegov. Zároveň sa naplno venoval poézii, rád a často recitoval pri rôznych spoločenských príležitostiach.

Neboli to však len vypäté dramatické charaktery, ktorými si získaval srdcia divákov aj odbornej poroty. Blízke mu bolo aj divadlo jemnej komediálnej nadsádzky, hravosti až kritickej deformácie životnej situácie. Jeho nonšalanťnosť, zvodný šarm, ba neraz v kontraste priam ťažkopádna zadubenosť, zažiarili v komédiách, v ktorých síce viac bral na seba rolu obete situácie než jej víťaza, ale vždy bol dôstojným nahrávačom na smeč vtipu a zároveň interpretom obľúbených speváckych partov.

Janko Rampák nie je len hercom, ktorý v súlade s vtedy vládnuťou javiskovou poetikou psychologického realizmu by zotrval na dosiahnutých úspechoch. Rovnako aktívne plnil nároky režisérov v neskoršom období prechodu poetiky DISKu pod vedením Blaha Uhlára a potom aj Dušana Vicena na divadlo výrazne angažované v zásadných otázkach etiky a morálky v živote i v politike. Našiel si svoje nezastupiteľné miesto aj v autorskom divadle kolektívnej improvizácie. Platí o ňom, že nie je len hercom, ale v pravom slova zmysle divadelníkom – človekom zapáleným i zapalujúcim pre divadlo. Neľutoval svoj voľný čas na to, aby dlhé desaťročia zodpovedne vykonával aj náročnú prácu organizačného vedúceho súboru.

Kedy ste nastúpili do DISKu?

V priebehu novembra 1962 ako záskok do rozbehnutej inscenácie Čachtická pani.

Vy ste si v DISKu našli aj manželku, ako?

V spomínanej inscenácii som stvárnil postavu zemana Parasku a moja nastávajúca manželka hrala moju milú. Pamätám sa, ako som túžobne čakal na prvú skúšku, aká len tá moja milá bude. Moje očakávania sa naplnili až do takej miery, že v roku 1966 sme našu divadelnú známosť spečatili manželstvom a tak životom spolu kráčajme už takmer 40 rokov.

Aký je to pocit postaviť sa pred divákov? Nemávali ste trému? Nemávali ste strach, že zabudnete text a že sa strápnite? Stala sa vám takáto situácia?

S divadlom som začínal už v priebehu stredoškolských štúdií, a tak som na javisku nebol začiatočník. Zároveň počas základnej vojenskej služby so pôsobil vo vojenskom poloprofesionálnom súbore a tak už ani s trémou som nemal problémy. Prípadné výpadky textu som vždy riešil sám, nikdy som sa nespoliehal na šepkára.

Často ste hrávali milencov, zaľúbených mladíkov. Čo si myslíte, dajú sa odlišiť city a pocity postavy od citov herca? Texty niekedy možno boli rozdielne od toho, aké by ste zvolili vy, ale city ste museli prejavovať autenticky, pravdivo, ako keby boli vaše vlastné. Neprejde potom intenzívne prežívaný cit postavy aj do súkromia, do vedomia herca?

Naozaj často a hlavne v mladšom veku som bol obsadzovaný do postáv kladných hrdinov. Blízke mi boli dramatické charaktery jednotlivých postáv, napr. Antipa Zykov v Zykovovcoch, či advokát Margaritov v Pozdnej láske alebo Lebedev v Čechovovom Ivanovovi. No nevyhýbal som sa ani autorskému divadlu, aj keď prechod na túto poetiku súboru bol pre mňa veľmi náročný. Tu herec často musel ísť až na dno svojich tvorivých síl a musel priniesť „svoju kožu na trh“. Málokedy, a neviem či vôbec sa stalo, že intenzívne prežívaný cit postavy som prenášal do súkromia. Skôr to bolo naopak – to negatívne, čím som sa boril v súkromnom živote. Vyšlo na povrch pri cizelovaní charakteru postavy práve na javisku. No nehanbil som sa za to – očisťovalo ma to.

Podarilo sa vám realizovať svoje plány, sny a túžby v DISKu? Neľutovali ste, že

ste neskúsili hrať divadlo profesionálne?

Nenašiel som sa vo svojom občianskom povolani a svoje sny a túžby som naplňal v DISKu. Dodnes však ľutujem, že som sa nepokúsil hrať, a samozrejme aj študovať divadlo profesionálne. Viackrát ma s odborných kruhov porôt vyzývali, že za pokus by to možno stálo. S profesionálmi som si však zahral a bol to pre mňa sviatok.

Čo je také zvláštne na divadle, že sa stalo vašou láskou na celý život?

Milujem divadlo, tak ako milujem život so svojou poéziou všedného dňa. Nechcem, aby toto vyznanie vyznelo pateticky, ale lásku k tomuto umeniu nedokážem sám lepšie vyjadriť, ako týmto výrokom: „Tu neplatí ani pol, ani tri štvrté, tu platí len jedna celá.“ Aj preto je to náročné, ale aj inšpirujúce, aj preto je to láska na celý život.

Milan Brežák

Keď ste prišli do DISKU mali ste vysokoškolské štúdia za sebou, dokonca ste mali aj celkom lukratívne zamestnanie. Čo Vás zlákalo na divadle?

Divadlu sa venujem prakticky od svojich 11 rokov. Niekedy v roku 1956 som začal pracovať v literárno-dramatickom krúžku a od vtedy sa mu (divadlu) venujem prakticky nepretržite. Do DISKu som prišiel na prelome rokov 1964/1965 do rozrobenej inscenácie. No a prakticky od vtedy som mu verný.

Jedným z mojich pravidiel, ktorými sa riadim je, že v prvom rade človek musí urobiť to čo musí, aby si potom v pokoji mohol robiť to čo má rád. Platí to tak v práci, ako aj v osobnom živote. Takže žiť sa musí a až potom je zábava, bez ktorej sa síce žiť dá, ale nie je to ono. No a preto divadlo.

Režiséri Vás obsadzovali skôr do stredných postáv, zatiaľ čo napr. páni Rampák, Lančarič, alebo Váš brat Rudo hrávali „prvé husle“. Mávali ste pocit nedocenenia? Pociť, že Vám bolo ukrivdené a že Vy by ste to zahráli lepšie?

Vždy som bol toho názoru, že divadlo je vec tímovej tvorby. Každý v tíme ma svoju pozíciu a na každom, svojim spôsobom, závisí konečný výsledok. Dost často na festivaloch členova poroty pri hodnotení našich inscenácií vyzdvihovali vyrovnané herecké výkony. A teda keď pozitívne hodnotili inscenáciu, tak to bolo ocenením všetkých jej tvorcov. Keď obecenstvo odmenilo inscenáciu búrlivým potleskom alebo standing ovation vychutnali sme si ho všetci rovnako. Aké nedocenenie? Je fakt, že tí čo mali väčšie role mali väčšiu šancu na získanie ceny za herecký výkon. Ale ja preferujem ocenenie celého kolektívu a najmä spokojnosť divákov. A jedného i druhého sa nám za tých pár rokov činnosti dostalo za plné priehršťa.

Ktoré z postáv Vám zostali najviac v srdci?

V DISKu to boli najmä dve postavy: 1. Páter Dominik v inscenácii I. Bukovčana Diablovej nevesty. Bola to moja prvá postava v divadelnom súbore na Kopánke, to na strane jednej. Na strane druhej - túto inscenáciou sme hrávali predovšetkým na okolitých dedinách, alebo lepšie povedané na dedinách v trnavského okresu. Často po takomto predstavení mi došli staršie žienky potriasť rukou a niektoré ma dokonca požiadali o možnosť môcť sa u mňa vyspovedať. 2. V inscenácii B. Uhlára a kol. DISK Ochotníci. Tu sme nemali pomenované postavy. Vystupovali sme prakticky pod svojimi občianskymi menami. Čo možno trochu zmýlilo porotu na krajskej súťažnej prehliadky a nedocenili jej

spoločenský presah. Hodnotili ju iba ako riešenie rozporov v jednom, lepšie povedané v konkrétnom divadelnom súbore. Ja som hral protipól svojho brata, ktorý presadzoval direktívne riadenie silným jedincom. Iné to bolo na celoslovenskej prehliadke v Spišskej Novej Vsi. Tu sa už do odbornej poroty dostali i mladší divadelní kritici, ktorí si dovolili pripustiť, že táto inscenácia (v réžii B. Uhlára) má spoločensko-kritický rozmer. A prečo mi prirástla k srdcu? Bola to prvá inscenácia, ktorá získala hlavnú cenu na celoslovenskej divadelnej prehliadke súborov kategórie A, na strane jednej. A na strane druhej, táto postava, ktorú som si z 80% vytvoril sám, vychádzala z môjho čítania.

Skúste charakterizovať prácu režisérov, s ktorými ste prišli do kontaktu.

Mimoriadne ťažká otázka. Každý režisér, ktorý v súbore pracoval bol osobnosťou a súbor niečím významným obohatil. Pokúsiť sa stručne charakterizovať prácu režisérov nesie v sebe mimoriadne riziko nepresnosti a jednostrannosti. Napriek tomu sa o to pokúsim. Ale nebude to charakteristika režisérov, ale iba môj subjektívny názor. V. Kuffel – Pred jeho príchodom do súboru sme sa na divadlo viac-menej iba hrali. On nás pomaly začal učiť hrať skutočné divadlo. Využil svoje profesionálne herecké skúsenosti a naučil nás divadelnú abecedu tak tvorby inscenácie, ako i herectva. E. Adamík – Tiež herec trnavského divadla, pokračoval v práci, ktorú začal V. Kuffel a ďalej v nás rozvíjal herecké umenie. M. Fehér – Priniesol do súboru najmä viac profesionality. Bol to prvý režisér DISKu, ktorý mal vyštudovanú Vysokú školu múzických umení v Bratislave, čo sa výrazne prejavilo i na našej práci. Naďalej (a veľmi úspešne) rozvíjal herecké talenty niektorých, a vlastne všetkých členov súboru. Inscenácie dostali dokonalejšiu formu. Čo sa prejavilo i na výsledkoch v súťažiach. Jeho inscenácie boli zamerané na kultivovanú zábavu obecnstva (možno toto konštatovanie nie je celkom presné) a robil to úspešne. B. Uhlár – Zúročil všetko čo členov DISKu naučili predchádzajúci režiséri. Čo bolo jeho hlavným prínosom? Vložil do našich inscenácií to čo im vari dovtedy chýbalo a čo si žiadala doba (1987) – spoločensko-kritický rozmer. A práve táto skutočnosť mala mimoriadne silnú odozvu medzi divadelnými ochotníkmi a divákmi na Slovensku i Čechách. A postupne ako sa začala presadzovať mladšia garnitúra divadelnej kritiky, i medzi nimi. Čím nechcem znížovať jeho profesionálne schopnosti. Bol to prvý, skutočne profesionálny režisér DISKu. A dovolím si konštatovať, že to bol práve on o kom sa dá povedať, že „vie zrežirovať i cestovný poriadok tak, aby z toho vznikla zaujímavá inscenácia“. D. Vícen – Veľmi úspešne nadviazal na B. Uhlára. Vniesol do tvorby DISKu novú poetiku. Pokračuje, v princípe, v spôsobe tvorby, ktorá vyžaduje aktívny prístup každého člena súboru, teda ako režiséra a dramaturga, tak i scénografa a herca. Ukázal, že i o vážnych veciach sa dá vypovedať s nadsádz-

kou, s vtipnou iróniou, s jemným humorom, ktorý však veci nezľahčuje, ale naopak, umocňuje ich. Obohatil tvorbu súboru tým, že cieľavedome využíva všetky prostriedky javiskovej reči. A dúfam, že spolu s DISKom bude ešte „chvíľu“ obohacovať slovenskú divadelnú tvorbu.

Akých máte koníčkov, alebo záľuby okrem divadla?

Divadlo, tak ako ho robí DISK, a najmä vtedy ak okrem toho, že sa pokúšam aktívne zapájať do tvorby ho aj manažujem, nie je koníčkom ale riadne veľkým koňom. Takže stačí zabrať podstatnú časť môjho voľného času. Ale predsa, ak ho kúsok ostane, tak rád si pozriem poéziu, zájdem na koncert a do prírody. A tam ticho, plné čarovných zvukov, alebo trošku country hudby, ale iba tichučko.

Lýdia Brežáková

Patríte medzi prvých, ktorí začali vytvárať tradíciu DISKu. Ako ste sa dozvedeli o jeho činnosti?

Od Edka Noruláka keď prišiel k nám sa pozrieť na divadelné predstavenie, ktoré sme hrali na dvore rodičovského domu.

Aké boli jeho prvé inscenácie? Atmosféra v súbore?

Bola to rozprávka Skúšky čerta Belinka, v ktorej som si zahrala Harakšandu a v tom istom roku inscenácia Diablova nevesta, v ktorej som hrala richtárku. Atmosféra bola vynikajúca. Viacerí sme na Kopánku prešli z nášho Divadla pod orechom takže sme sa nielen poznali ale boli sme i priateľmi. No a s ostatnými sme sa spriatelili hneď prvý večer. A tak to v DISKu, pokiaľ viem funguje doteraz.

Boli ste vtedy študentka? Po koľkých rokoch ste prestali hrať? Prečo?

Áno, keď som do DISKu prišla. Neskôr asi po roku som zmaturovala a začala som pracovať v jasličkách a neskôr v nemocnici na chirurgickom oddelení. Po deviatich rokoch som prestala hrať keď sa mi narodilo druhé dieťa.

Keď Vaše deti vyrástli, prečo ste sa do DISKu nevrátili ako herečka?

Robila som na chirurgii na zmeny, manžel hral v DISKu a deti hoci odrastené stále vyžadovali starostlivosť. No a keď vyrástli, po dvadsiatych rokoch pauzy mi pripadalo, že mi tento vlak už utiekol.

Využili ste vo svojej práci zdravotnej sestry na chirurgii v nemocnici aj skúsenosti z divadla?

Svoje skúsenosti z divadla som nemala možnosť využiť v práci. Bolo to ťažké oddelenie. Možno trochu pri vážne chorých pacientoch, keď som sa ich snažila zbaviť depresí. Nie, nehrala som im divadlo, ani som im nerecitovala. Len som sa pokúšala pred nimi skryť ľútosť a niekedy i vlastné depresie.

Vlasta Škapurová - Hrabovská

Kedy a prečo ste sa rozhodli vstúpiť do DISKu?

Musím začať pubertou. My, deti z Kuzmányho a Hurbanovej ulice, sme si problémy tohto kritického obdobia ľudského života vyriešili svojrázne. Založili sme si divadlo. Jeho sídlo bolo pod veľkým orechom na dvore u Klampárikovcov a do histórie našej štvrte vošlo logicky pod názvom Divadlo pod orechom. Hrali sme slovenskú klasiku a každoročne na sklonku prázdnin bola premiéra. Z dnešného pohľadu je to neuveriteľné, ale veľký dvor bol divákmi vždy zaplnený do posledného miestečka. Hrala s nami aj neter Edka Noruláka a tá ho pozvala na jednu z našich premiér. Mali sme veľkú trému, lebo pre nás to bol veľký režisér z veľkého divadla. Pochválil nás, že naozaj nepozná v širokom okolí deti, ktoré by niečo podobné dokázali a nám už v tej chvíli bolo jasné, že keď dospejeme... A tak sa aj stalo. Začiatkom februára 1964 sme spolu s Petrom a Lidkou Klampárikovcami, Martou Rijakovou a neskôr Beou Vargovou prekročili prah Divadelného súboru Kopánka.

Vraj ste sa v súbore zoznámili aj s Vaším budúcim manželom.

Tomáš prišiel do súboru vo februári 1972 a o rok sme už boli manželia. Pre nezainteresovaného sa to môže javiť ako rýchlovka, ale my sme sa obdeň a dlhý čas pred premiérou denne stretávali v súbore, robili sme zájazdové predstavenia, chodili sme na viacdnňové súťaže. Videli sme, ako sa ten druhý správa k iným ľuďom, ako sa stavia k práci, ako rieši hraničné situácie. Zhodne sme pocítili, že ak nie tento človek, tak nikto iný... A s týmto pocitom žijeme doteraz.

Na ktoré postavy máte najlepšie spomienky?

Milovala som Levočskú bielu pani, lebo to bola prvá moja veľká úloha na doskách DISKu. Prvýkrát robil s nami profesionálny režisér Vendelín Kuffel a my sme doslova hltali divadelnú abecedu. Bolo to nesmierne tvorivé obdobie. Dodnes ďakujem Kuffelovi, že v mojich dvadsiatich rokoch mal odvahu zveriť mi úlohu výše päťdesiatročnej Opaly v komédii J. Patricka Opalu má každý rád. S touto inscenáciou sme získali prvý Zlatý veniec Samuela Jurkoviča na krajskej súťaži v Modre a cez Opalu som sa dostala do povedomia nášho malého ochotníckeho sveta: každá moja ďalšia postava bola porovnávaná práve s Opalou.

Veľmi rada som hrala Zilliu v Nemom rytierovi. Bolo to o veľkej láske a vo veršoch. Dodnes si pamätám celé strofy.

S pôžitkom som hrala Ketty Harrissonovú v komédii Plakalo baby. Bola to pre

nás úžasná oddychovka a pre divákov vďačná zábava.

Vynechať nemôžem ani Val'ku v Arbuzovovom Irkutskom príbehu. V danej dobe a veku som jej veľmi rozumela a rada som ju stvárňovala.

Lebedkinovú z Ostrovského Pozdnej lásky som až tak rada nemala, a predsa mi priniesla najväčší úspech. Dostala som za ňu krajskú i celoslovenskú cenu za herecký výkon. To sú tie paradoxy...

Čo znamená pre Vás divadlo?

Veľmi veľa, ale vymenovať sa to nedá. Po prvé, bolo by to siahodlhé a po druhé, mohla by som na niečo zabudnúť. Divadlo naplňalo a naplňa môj život do maxima. A teraz prosím, aby mi odborníci i diváci odpustili, ale nech to beriem z ktorejkoľvek strany, vždy mi vychádza jedno a to isté. Za čo divadlu ďakujem najviac, je skutočnosť, že som v ňom stretla Tomáša. Po bezmála 33 rokoch viem, o čom hovorím...

Divadlo ste prestali hrať v roku 1983. Neláka Vás vrátiť sa späť?

S mojou päťročnou vnučkou Dariuškou som denne na našej domácej divadelnej scéne. Oproti minulosti s tým rozdielom, že vytváram len vedľajšie úlohy, lebo v tej hlavnej je vždy ona. Ročný Tomáško zvláda zatiaľ len úlohu udatného rytiera, ale o rok... Moje miesto je dlhodobé práve na tejto scéne.

Tomáš Škapura

Kedy, ako a prečo ste vstúpili do DISKu?

V uvoľnenej atmosfére šesťdesiatych rokov som so svojimi rovesníkmi z Kopánky robil „kostolný bigbít“. Keď normalizácia začala pritvrdzovať a bigbítové omše boli zakázané, zostúpil som o poschodie nižšie a ocitol som sa v DISKu. Bola to láska na prvý pohľad.

S gitarou ste sa uplatnili aj v niektorých inscenáciách. Ako si na to spomínate?

K hudbe som mal vždy veľmi blízko. Preto som sa aj v divadelnom súbore popri menších postavách uplatnil predovšetkým za mixážnym pultom so scénickou hudbou. Najlepšie som sa však cítil s gitarou v ruke nielen v zákulisí, ale aj priamo na scéne. Najradšej spomínam na inscenáciu Nevďak vládne svetom, kde sme s Beou Vargovou na jej zhudobnené texty vystupovali priamo na javisku a boli sme súčasťou predstavenia.

Vy aj Vaša manželka ste mali radi divadlo a divadlo malo rado Vás. Nekráčajú vo Vašich stopách aj Vaše deti?

Dajana a Natália kráčajú svojou cestou, ale hudobný a herecký talent si nesú so sebou. Počas základnej školy sa úspešne zúčastňovali recitačných súťaží, dlhé roky účinkovali pri víťaniach do života, konferovali rôzne programy. Chodili s nami na divadelné skúšky, milovali atmosféru divadla. Túžba zahrať si na doskách DISKu bola u nich vždy, odrádzal ich však súčasný repertoár. Aj keď sú mladí, silne inklinujú ku klasickému divadlu a divadlo autorské ich neoslovuje. Herectvo, ktorým chtiac-nechtiac napáchli, im však pomáha aj v ich profesiách pri prezentáciách i v priamom styku s ľuďmi. Herec akosi viac ako iní ľudia dokáže pochopiť toho druhého, precítiť jeho radosť i žiaľ. A to je nemalý kapitál.

Pavel Zetocha

Aký bol Váš prvý kontakt s divadlom?

Keďže som býval na Kopánke, ešte ako študent som chodil a neskôr aj účinkoval pri rôznych estrádných programoch, ktoré sa robili v sále pod kostolom. Keď sa skúšala Diablova nevesta (1964-65) oslovili ma urobiť záskok. Nakoniec zo záskoku bola postava aj premiéra. Po nej prišiel režirovať V. Kuffel, ktorému som robil aj asistenta réžie. Zabezpečoval som najmä spoluprácu s osvetľovačom, zvukárom a technikmi, ale občas som bol aj tlmočníkom režisérových názorov a zmierňovateľom napätia, keď niektorí kolegovia ťažšie znášali režisérove pripomienky.

Táto funkcia Vám „prishla“ aj v ďalšom období.

Režisérovi Fehérovi som robil asistenta pri ôsmych premiérach. Priznám sa, že ma to dosť zaťažovalo, akosi som sa nemohol celkom uvoľniť a sústrediť sa len na svoju postavu, keď som mal aj asistentské povinnosti. Ale snažil som sa to robiť zodpovedne.

Na ktoré inscenácie si rád zaspomínate?

Veľké emócie sme zažívali, keď sme sa s Kuffelovou inscenáciou Kráľ Svätopluk prvý raz dostali na celoslovenskú prehliadku do Spišskej Novej Vsi. V inej jeho inscenácii Nemý rytier som hral dvorného šaša. Ako telocvikár som naplno mohol uplatniť svoje pohybové dispozície, gymnastické prvky, žongľovanie. Schuti som si zahral aj vo Fehérových inscenáciách, najmä v Čechovovom Ivanovovi. Bola to záporná postava, ktorej životný názor bol odlišný od môjho. Tam sa mi stalo, že som prvý raz pocítil, že natoľko žijem s postavou, premýšľam o nej, snažím sa ju pochopiť, že zrazu som správanie postavy preniesol aj do súkromia. Až kým som sa po reakciách svojej manželky nespamätal. Dobré spomienky mám na komédiu Nevďak vládne svetom, ktorá sa skúšala v dobrej nálade a v pohode, všetko sme spolu vymýšľali, spievali v nej melodické pesničky. No a v Goldoniho Nesmelom zaľúbencovi som mal desaťminútové sólo na bubnoch, ktorým sa začínalo predstavenie. Mnohí diváci si mysleli, že naozaj som muzikant. Ale tak trochu som aj bol. Viackrát som na predstaveniach, či na zájazdoch pre dobrú náladu hral na gitare či na harmonike. No a v Uhlárových Ochotníkoch som dostal cenu za herecký výkon. Tam sa zúročili moje predchádzajúce skúsenosti. Tam každý hral seba, vlastné problémy, vlastné texty, ktoré boli kritické aj v spoločenských súvislostiach. Bola to zaujímavá skúsenosť.

Okrem asistenta ste robili aj samostatné réžie.

Bavilo ma to. Pripravovali sme rôzne príležitostné pásma poézie, estrády. Režisér E. Adamík nedoskúšal s nami Šolochovovu hru Don a step, ktorú som potom dotiahol do premiéry a potom uviedol hry Môj úbohý Marat a Silvestrovská noc. Veľký úspech som mal s aktovkou Čechova Medveď, ktorú sme hrávali aj viac rokov. No a nakoniec som absolvoval kurz pre režisérov v Bratislave u Petra Scherhaufera.

Ale už ani nerežirujete, ani nehráte. Prečo?

Keď som robil vedúceho na Mestskom osvetovom stredisku, mal som viac času na divadlo. Dokonca aj moje zamestnanie mi umožňovalo vytvárať podmienky pre DISK. Vtedy sa žilo divadlom. Spolu sa oslavovali rodinné udalosti členov súboru, pripravovali sa plesy, Silvester, stretávali sme sa s celými rodinami. Neskôr (najmä po roku 1990) bolo menej času aj preto, že som sa ako učiteľ musel rekvalifikovať, a aj pomáhať pri výchove vlastných detí. Ale režisér Uhlár skúšal s nami tak, že nikto nemohol na skúške chybať. Lebo vlastne čo si kto vymyslel, povedal na skúškach, to nakoniec aj hral. Navyše organizoval aj sústreďenia, ktoré odoberali veľa času. Boli to priam profesionálne nároky. Takže musel som sa s hraním rozlúčiť. Aj keď mi to bolo ľúto.

Paľo Lančarič

Na detstvo mám tie najlepšie spomienky. Vyrastal som obklopený množstvom svojich priateľov, vrstovníkov, ale aj množstvom sesterníc a bratancov, strýkov a tetiek, lebo my sme veľmi rozvetvená rodina. Hrávali sme sa všelijaké hry, či už u strýka na dedine, alebo v meste, vymýšľali sme, hrávali sme sa na Sovietov, na Nemcov, na divadlo, na filmy a vždy to boli hry so šlachetnými cieľmi. Od mladosti som bol stále obklopený od severu na juh, od východu na západ iba dobrými ľuďmi a len veľmi málo si spomínam na opačné prípady.

Od rodičov a množstva ich známych, švagrov a švagrín, testov a testín som počúval všelijaké veci o svete a o živote, o ľuďoch, najviac však veci veselé, optimistické.

A preto som začal veriť, dúfať a stále som presvedčený o tom, že na svete nemôžu byť zlí, sebeckí, bezcitní ľudia. Že svet je ako jedna veľká rodina. Jednoducho som si zvykol pozeráť naňho ako sa vraví – cez ružové okuliare.

Ale človek sa dostane niekedy do situácie, že začne premýšľať o tom, či to naozaj bolo dobré, že žil v takej idyle, v takom krásnom sne ako z Biblie – majme sa všetci radi a milujme bližneho svojho. Lebo koľkokrát musí byť človek tvrdý, ak keď sám ani nechce.

Je to možno náhoda, alebo osud, že aj v škole som poznal ľudí, na ktorých môžem spomínať len v dobrom. Aj keď sa čo nedobré stalo, snažil som sa na to rýchlo zabudnúť. Asi som rojko. Pravda, moje pôsobenie v škole...známky..., no čo sa budem ohovárať.

Učenie – mučenie, hovorí sa niekedy, ale v učení to už bolo lepšie. Prvýkrát sa stretávam s prácou, poznávam ľudí v práci a je to zaujímavé. Lebo koľkokrát je človek v práci úplne iný ako ste ho poznali.

Vtedy som začal rozmýšľať o tom, že by som mohol robiť, alebo zaujímať sa aj o niečo iné, mal som pocit, že treba robiť niečo naviac, byť osoznejší. Tak som sa dostal k divadlu. A tu... zase sa budem opakovať, verte, alebo neverte, zase som stretol a stále stretávam, ľudí, s ktorými si dobre rozumiem. A tak som divadlo začlenil do svojho života a stal sa jedným z tých tisícov ľudí, ktorí takto trávia svoj voľný čas. A tu sa ma pár známych opýtalo: „Čo za to? Hovno!“. A čas utekal.

Prešla vojna, teda vojenčina a tu prišli prvé vážnejšie otázky, vážnejšie premýšľania o tom, čo robím, či je to dobré, aký to má zmysel. Prečo tu vôbec som, kam to všetko speje a kam spejem ja. Takého otázky mi vyrazili dych. Nebol som schopný na to odpovedať. Bolela ma hlava, rozmýšľal som, stále rozmýšľam a stále neviem odpovedať tak, aby to bolo úplné.

Ženba! Je to nutnosť, alebo povinnosť? Je to len akési zachovanie... hoci na druhej strane... pokoj, pohoda, zázemia... ale hlavne zabezpečenie rodiny. A tu

je ďalšia otázka, ktorú si kladiem po rokoch práce: čo som dosiahol, ako som to dosiahol, je toho dosť, alebo málo? Prečo niekto dostal za viac práce menej a iný za menej viac? Veď všetci nemôžeme robiť to isté. No ale... aj keď sú peniaze dôležité, sú tu aj dôležitejšie veci, ako hovorí básnik: Co jsou hodny milióny, když nemůže člověk srát?

Byť sám sebou, mať svoju tvár vo svete, kde je stále toľko zla, krutosti a nenávisti. Ako to všetko dosiahnuť? V prvom rade treba byť človekom, byť človekom s človekom. Správam sa jednoducho tak, ako mi to káže svedomie. A preto musím byť a chcem byť a tak by to malo byť – optimista. Aj keď prídu hlavne po nejakých nezdaroch chvíle pesimizmu. Treba si však zachovať dobrú pohodu aj napriek úderom, ktoré človeku život pripravil.

Byť v živote platným rozdávať radosť, pohodu a dobrú náladu, žiť plnohodnotný život. Ja to jednoducho inak nedokážem a nedokázal by som byť iný ako som.

Ďakujem za umožnenie tejto úvahy a doufám, že duvëru ve mnë kladenou nezklamete.

Október 1988 - použité v inscenácii T A N A P

Kedy ste si uvedomili, že chcete hrať divadlo?

Každú nedeľu po omši vo františkánskom kostole som ako 10 ročný chlapec chodil do kina Čas. V tomto kine dávali na konci americké filmové grotesky nemej éry, ktoré sa mi natoľko páčili a fascinovali ma, že som začal uvažovať, ako by som mohol aj ja niečo podobného skúsiť. Mal som taký pocit, že v divadle alebo v hereckom umení prekonám stereotyp bežného života. Základom môjho hereckého smerovania a napredovania bola už spomínaná zmes americkej nemej grotesky, komédie dell'arte a slovenského a českého humoru 20-tych – 50-tych rokov.

Svoju divadelnú kariéru ste začali v špičkovom súbore Vysokoškolák, ktorý vytvoril niekoľko pozoruhodných inscenácií. Aké postavy ste tam vytvorili? Prečo ste prešli do DISKu?

V súbore Vysokoškolák, v ktorom som bol od roku 1964 do roku 1978, som vytvoril 12 postáv rôzneho druhu a žánru, ako Školníka vo Výtečníkoch, Moliérovoho Lakomca, v Žobráckej opere inšpektora Browna, Ignáca Pomazala v Starom zaľúbencovi a pod.

Do súboru DISK som prešiel z jednoduchého dôvodu: Vysokoškolák sa v r. 1978 rozpadol a ja som požiadal vtedy vedúceho súboru Jána Rampáka, či by ma nezobrali. I stalo sa roku Pána 1978.

Vyučili ste sa za kuchára a celý život robíte svoju profesiu v továrni Skloplast, dnes John Manville's. Ovplyvnilo Vaše zamestnanie Vášho koníčka alebo nao-pak?

Po práci to bol pre mňa relax, hoci to nebolo jednoduché skúšať večer do 22 hod. dvakrát, trikrát do týždňa a vstávať o 4.30 do práce. No napriek tomu to bolo pre mňa odreagovanie od bežného stereotypu života. Odrazu som sa ocitol v úplne inom priestore, kde sa vytváral svet, ktorý sa prihovárал a prehováral do ľudských duší, osudov a diania v tomto svete. Chcel som prostredníctvom divadelného priestoru, kostýmov a reflektorov vytvoriť pre diváka jednak zábavu a smiech, ale aj ponaučenie a zamyslenie sa nad sebou, nad svetom, v ktorom žijeme.

Ktoré postavy Vám prirástli k srdcu?

Všetky postavy, ktoré mi zverili režiséri – Július Farkaš, Mikuláš Fehér, Blaho Uhlár a Dušan Vicen – som si zahral s veľkou láskou a chuťou a všetky som mal rovnako rád. Ťažko povedať, ktorá postava mi prirástla k srdcu. Takže vymenujem aspoň niektoré: Ignác Pomazal, Lakomec, Husári, Lord Carrington, Chromý v inscenácii Nie sen.

Aké máte záľuby okrem varenia a divadla?

Moje záľuby sú plávanie a kondičná turistika. A aký by som to bol Trnavčan z malého Ríma, keby som nebol verný fanúšik Spartaka Trnava.

Zlatica Kazimírová - Niedlová

Ako to bolo a ako to je.

Neviem, kedy ma začalo baviť divadlo. V každom prípade som prvýkrát stála na javisku v štvrtej triede ZŠ. Moja sestra hrala v školskom divadle a mňa tam priviedla. Ja som bola jej syn a celý čas som sedela na javisku za kaširovaným stromom a na záver som vybehla s výkrikom „mama!“. V školskom divadle som hrala až do deviatej triedy, kedy nás už režíroval Paľko Zetocha. Ten ma zaviedol po prvýkrát do DISKu. Milovala som priestory pod kostolom na Kopánke. Na tú vôňu divadla pod kostolom si pamätám dodnes. A je mi za ňou smutno. Vtedy som ale v DISKu nezostala. Mala som 14 rokov, všetci v DISKu boli dospelí – pre mňa cudzí ľudia a ja som mala asi vtedy úplne iné záujmy. Do DISKu som sa ale vrátila. V r. 1979 som nastúpila pracovať na MsKS a mojou pracovnou náplňou bola aj starostlivosť o súbory ZUČ. V rámci pracovnej povinnosti som prišla na otvorenie sezóny DISKu. Chystali sa práve na zájazd s hrou Nevďak vládne svetom a Miki pripravoval novú hru – Lov na kačice, kde ma už obsadil do postavy Galiny. Odvtedy som už DISK neopustila.

Keby som mala hovoriť o svojich obľúbených postavách, asi by táto knižička bola rozsiahlejšia. Každú postavu, ktorá mi bola zverená som si obľúbila a hrala ju s radosťou. Ale ak sa mám naozaj zamyslieť tak obdobie svojho pôsobenia musím rozdeliť do troch etáp. Fehérovskej, Uhlárovskej a Vicenovskej. Lebo každá bola iná, charakteristická niečím iným, skrátka každá bola svojim spôsobom originálna. U Mikiho som mala možnosť hrať komediálne i dramatické postavy. Asi najlepšou školou bola postava komplikovanej Saše v Čechovovom Ivanovovi. Ale najradšej sa vraciam, a asi som sa najlepšie cítila, v postave Dáše v Čechovových aktovkách Pytačky, Svadba, Jubileum. Uhlárovská etapa – to bolo “iné kafe”. Ten nás naučil otvoriť dušu i srdce priamo na javisku. Bol to tvrdý a predsa zaujímavý prechod k úplne inému stvárňovaniu postáv. Tu sa každý musel – a chcel, cítiť vo svojej postave slobodný a hlavne sám sebou. Inak režisér a ani samotný herec nebol spokojný. A naša snaha o úprimnosť bola nekonečná. A nakoniec etapa Vicenovská. Opäť nastali zmeny. I keď sme si mysleli, že poetika a spôsob Dušanovej tvorby je podobný Uhlárovmu, nebola to pravda. A to je dobre. Mám rada zmenu a divadlo zmenu potrebuje. Dušanov spôsob práce a jeho poetika je mi blízka. Asi preto sa tak rada kamarátim s jeho postavami, ktoré mi zveril – so všetkými. Keď som ale hľadala v pamäti a porovnávala všetky obdobia, našla som svoju najobľúbenejšiu postavu – Rázempichlerovú z Forhausu.

Dlho sa už chystám odísť z DISKu, ale obávam sa, že kým neodíde Dušan, nedokážem to. Lebo som zvedavá. Vždy sa teším, čo si zase vymyslí a ako to nakoniec dopadne. Jeho hry prechádzajú v procese tvorby neskutočnými zme-

nami, čo ma fascinuje. Nech je akokoľvek zle – viem že to nakoniec bude skvelé. Som asi ojedinelý prípad, ale rýchlosť a chaos Dušanovej tvorby mi vyhovuje. Viem, že musím a to ma dobíja energiou.

Jednou z otázok na ktoré som mala odpovedať bola, či ma niekedy divadlo bolelo. Nie, divadlo ma nikdy nebolelo. Je to totiž tak, že keď ma niečo bolí, mám problémy a keď sa mi chce plakať – teším sa do DISKu. Sú tam totiž ľudia, s ktorými som za tie roky spríbužnela (stala sa z nás rodina takmer pokrvná). A viem (a určite nie som sama), že sa tam môžem vyžalovať, vyplakať, vykričať, alebo len tak mlčať. A čím som staršia, tým viac si uvedomujem vzácnosť takýchto stretnutí v DISKu. A či by som hrala divadlo ak sa ešte raz narodím? Neviem, možno sa narodím ako talentovaný futbalista. Ale ak by som mala byť obklopená takými ľuďmi ako v DISKu, tak prosím.

Možno som popri divadle nestihla urobiť veľa vecí, ktoré som mala stihnúť (o tom by vedeli rozprávať naše rodiny), sklamala veľa ľudí a zabudla na veľa dôležitých schôdzok. Ale stojí to za to.

Dana Gudabová

Divadlo hrám už 22 rokov. Od Ivanova. Tam som robila dámu na návšteve. Sedela som na stoličke a spôsobne pila čaj. Mala som len niekoľko viet a pred predstavením som sa triasla ako osika. Mala som obrovskú trému. Potom to zo mňa opadlo. Ale nie vždy. Mávala som také stavy, že ma museli masírovať, lebo som myslela, že na javisku odpadnem. Teraz je to už trochu iné. Ale trému mám vždy. Niekedy ju nemám a dopadne to horšie ako s trémou. Je to zvláštne. Dobrí boli aj Nesmelí zaľúbenci, diváci sa výborne bavili a my s nimi. Miki Fehér mi dal prvú divadelnú školu. Spočiatku som nič nerobila dobre. Strašne rýchlo som rozprávala. Povedal, že mám krátky oravský zobák, že všetko krátim, že dlžieň musím vysloviť trikrát dlhšie ako si myslím. Naučil ma stáť na javisku. Ale vtedy boli v súbore iné hviezdy a cítila som sa neistá. Uhlár to robil inak. Najskôr sa s nami veľa rozprával. Keď sme začali skúšať, povedal mi, aby som zopakovala čo som povedala minule. Ja som to už nevedela. On si všetko pamätal. Od slova do slova! Človek sa pri ňom cítil, akoby to všetko išlo samo. Zrazu som sa cítila sebaistá. Tým, že sme všetci boli stále na javisku, neboli hlavné a vedľajšie postavy. Na skúškach bola z toho aj nervozita, lebo kto si nepriniesol niečo nové, zrazu mal pocit, že nemá čo hrať. Ale do ničoho nás nenútil. Niesli sme vlastnú kožu na trh. Koľkokrát som na javisku vypovedala aj také veci, že keď som prišla po premiére domov, mama mi kričala: “Ty stará dievka, nehanbiš sa také veci vyprávať?” Ale človek cítil, že to má v sebe, že to musí povedať. Nakoniec sme verili režisérovi aj sami sebe. A bola z toho veľká eufória aj nadšenie!

V osemdesiatom ôsmom bol TANAP. To sme niesli kožu na trh v pravom slova zmysle. Na začiatku bola veľká červená zástava, v strede maličká a na konci sa iba mávalo a v rukách nebolo nič. Uhlár akoby predpovedal čo sa stane. V Martine na Žatve päť minút pred predstavením ešte nevedeli, či nám dovoľia hrať. Ale zastali sa nás. Nakoniec sa rozhodli, že keď sme boli víťazi všetkých prehliadok, že musíme hrať. Pýtali sa nás, či vieme, čo môže po takej inscenácii nasledovať.

Veľmi sa bojím, či Dušan Vicen s nami vydrží. Vie sa vcítiť do človeka, napísať mu to na telo. Ale má veľa práce v Bratislave.

My sme tuším posledná generácia, čo robí zadarmo, len preto, že nás to baví. My sa poznáme ako jedna rodina, prežívame spolu radosti aj trápenia. Ale ponorkovú chorobu nemáme. Vždy sa tešíme na seba.

Cítim sa obohatená divadlom. Poznáme osudy ľudí cez postavy aj pri stretnutiach, rozširuje sa nám obzor, skúsenosti. Pochodili sme veľa festivalov po svete, kde by sme inak tých ľudí stretli?

Neraz to ani nemôžem známym porozprávať, čo som zažila, nepochopili by ma. Také zážitky s divadlom často nemajú ani profíci. Aj preto sa bojíme, aby to neskončilo.

Divadlo Na zábradlí, ČR, 2003

Itajaí, Brasília, 2002

S Ú P I S I N S C E N Á C Í Í

1. K. Simonov
Príbeh jednej lásky (1955-1956; obnovené 1960)

Réžia: Egídius Norulák

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Krajská súťaž Sládkovičovo 1960

- hlavná cena

2. K. Stanislav
Veľký dom (1956-1957)

Réžia: Jozef Matovič

3. J. B. Molière
Skapinove šibalstvá (1957-1958)

Réžia: Alfonz Matejkovič

4. Anonymný autor
Advokát Patlin (1958/1959)

Réžia: Alfonz Matejkovič

5. S. Maršak
Odvážnemu šťastie praje (1959-1960)

Réžia: Egídius Norulák

6. P. Zvon
Tanec nad plačom (1960-1961)

Réžia: Alfonz Matejkovič

7. A. Jirásek
Lampáš (1960-1961)

Réžia: Fridrich Holec

8. M. Kilényi
Odkaz živým (1961-1962)

Réžia: Egídius Norulák

9. V. Katajev
Bláznivá nedeľa (1961-1962)

Réžia: Ján Puškár

10. S. Golovanivskij
Ďaleká ozvena (1961-1962)

Réžia: Egídius Norulák

(Poznámka: počet predstavení za roky 1955 – 1962 je cca 150)

11. J. Nižňanský
Čachtická pani (1962-1963)

Réžia: Ján Puškár

Počet repríz: 22

12. J. Mahen
Jánošík (1963-1964)

Réžia: Egídius Norulák

Počet repríz: 18

13. V. K. Klicpera
Hadrián z Rímsov

14. **Prefíkaná princezná**

15. Z. Horynová
Skúšky čerta Belinka (1964)

Réžia: F. Holec

16. I. Bukovčan
Diablova nevesta (február 1965)

Réžia: Fridrich Holec

Počet repríz: 15

17. M. Jókai
Levočská biela pani

Réžia: Vendelín Kuffel

Premiéra: 12. 2. 1966

Počet repríz: 15

18. J. Patrick
Opalu má každý rád
Réžia: Arpád Matejka,
Umelecké vedenie: Vendelín Kuffel

Premiéra: 28. 1. 1967

Počet repríz: 10

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča 1967 Modra

- hlavná cena

- cena za herecký výkon: V. Hrabovská

19. J. Heltai

Nemý rytier

Réžia: Vendelín Kuffel

Premiéra: 24. 2. 1968

Počet repríz: 15

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča 1968 Modra

- cena za réžiu

- cena za herecký výkon – J. Rampák

- cena návštevníkov divadla

- cena za scénu – E. Norulák, L. Lettler

20. I. Stodola

Kráľ Svätopluk

Réžia: Vendelín Kuffel

Premiéra: 18. 12. 1968

Počet repríz: 26

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča 1969 Modra

- hlavná cena

- cena za réžiu

Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1969

- cena za herecký výkon: J. Rampák

Turné po slovenských obciach – Srbsko - 1969

21. M. Hennequin

Plakalo baby

Réžia: Vendelín Kuffel

Premiéra: 21. 2. 1970

Počet repríz: 14

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča 1970 Tmava

22. A. Arbuzov

Irkutský príbeh

Réžia: Vendelín Kuffel

Premiéra: 26. 3. 1971

Počet repríz: 9

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. Prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Nové Mesto n. V. 1971

- cena za herecký výkon: J. Rampák

23. A. N. Ostrovskij

Pozdná láska

Réžia: Emil Adamík

Premiéra: 26. 2. 1972

Počet repríz: 15

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1972

- Pohár K. S. Stanislavského

- cena za herecký výkon: V. Hrabovská

Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1972

- Pohár K. S. Stanislavského

- cena za herecký výkon: V. Hrabovská a J. Rampák

Scénická žatva 1972

- cena za herecký výkon: J. Rampák

Festival ruských a sovietskych hier Svitavy 1972

- Pohár ministra kultúry ČR

24. C. Landa

Dlhý, široký a bystrozraký

Réžia: Emil Adamík, Egídius Norulák

Premiéra: 25. 3. 1972

Počet repríz: 3

25. O. Zelenka

Košiel'ka

Réžia: Emil Adamík

Premiéra: 14. 4. 1973

Počet repríz: 12

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1973

- cena za réžiu

26. M. Šolochov – A. Kret

Don a step

Réžia: Emil Adamík

Premiéra: 30. 3. 1974

Počet repríz: 3

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1974

- Pohár K. S. Stanislavského

27. A. Arbuzov

Úbohý môj Marat

Réžia: Pavel Zetocha

Premiéra: 1. 3. 1975

Počet repríz: 9

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1975

- cena za herecký výkon: J. Rampák

28. E. Braginskij, E. Riazanov

Silvestrovská noc

Réžia: Pavel Zetocha

Premiéra: 16. 3. 1976

Počet repríz: 15

29. G. B. Shaw

Čokoládový hrdina

Réžia: Mikuláš Fehér

Premiéra: 20. 3. 1977

Počet repríz: 8

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1977

- cena za herecký výkon: J. Rampák

30. A. P. Čechov

Medved'

Réžia: Pavel Zetocha

Premiéra: 9. 11. 1977

Počet repríz: 19

31. M. Gorkij

Zykovovci

Réžia: Mikuláš Fehér

Premiéra: 29. 4. 1978

Počet repríz: 8

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1978

- cena za objavnú réžiu

- cena za herecký výkon: J. Rampák

32. J. Vanbrugh

Dopálená žena

Réžia: Mikuláš Fehér

Premiéra: 22. 4. 1979

Počet repríz: 8

33. E. Labiche

Nevďak vládne svetom

Réžia: Mikuláš Fehér

Texty piesní: Beáta Vargová

Premiéra: 9. 5. 1980

Počet repríz: 25

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1980

- cena za herecký výkon: R. Brežák

34. A. Vampilov

Lov na kačice

Réžia: Mikuláš Fehér

Texty piesní: Beáta Vargová

Premiéra: 2. 5. 1981

Počet repríz: 6

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Kraj. prehliadka o Zlatý veniec Samuela Jurkoviča Modra 1981

- cena za herecký výkon: R. Brežák

Festival ruských a sovietskych hier Svitavy 1981

35. P. A. Bréal

Husári

Réžia: Mikuláš Fehér

Texty piesní: Beáta Vargová

Premiéra: 1. 5. 1982

Počet repríz: 25

Účasť na festivaloch

Divadelná žatva (okresu Tmava) Hlohovec 1982

36. A. P. Čechov

Ivanov

Réžia: Mikuláš Fehér

Premiéra: 19. 3. 1983

Počet repríz: 8

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Krajská súťaž vyspelých divadelných ochotníckych súborov Modra 1983

- Pohár K. S. Stanislavského

- cena za herecký výkon: Z. Niedlová, J. Rampák

Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1983

- Pohár K. S. Stanislavského

- cena za herecký výkon: J. Rampák

Scénická žatva Martin 1983

Festival ruských a sovietskych hier Svitavy 1983

37. I. Stodola

Mravci a cvrčkovia

Réžia: Mikuláš Fehér

Premiéra: 1. 5. 1984

Počet repríz: 4

Účasť na festivaloch

Krajská súťaž vyspelých divadelných ochotníckych súborov Modra 1984

38. C. Goldoni

Nesmelí zaľúbenci

Réžia: Mikuláš Fehér

Premiéra: 30. 3. 1985

Počet repríz: 31

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Krajská prehliadka Divadelná Tmava 1985

- hlavná cena

- cena za herecký výkon: Z. Niedlová, R. Brežák

Kultúrne leto 1985 Bratislava

Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1985

- cena režisérovi za umeleckú prácu a pedagogické vedenie

- cena za herecký výkon: R. Brežák

39. A. P. Čechov

Pytačky, Svadba, Jubileum

Réžia: Mikuláš Fehér

Premiéra: 22. 3. 1986

Počet repríz: Pytačky, Svadba, Jubileum – spolu: 11

Pytačky – samostatne: 11

Jubileum – samostatne: 1

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Krajská prehliadka Divadelná Tmava 1986

- cena za herecký výkon: Z. Niedlová, R. Brežák

- cena režisérovi za novátorskú dramaturgicko - režijnú interpretáciu jed-

noaktoviek A. P. Čechova Pytačky, Svadba, Jubileum

Kultúrne leto 1986 Bratislava

Festival ruských a sovietskych hier Svitavy 1986

Podzimní divadelní večery Neratovice 1986

40. B. Uhlár a kolektív DISK

Ochotníci

Réžia: Blahoslav Uhlár

Premiéra: 10. 4. 1987

Počet repríz: 19

Účasť na festivaloch (ocenenia)

Krajská prehliadka Divadelná Tmava 1987

- cena za herecký výkon: P. Zetocha

Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1987

- hlavná cena

Palárikova Raková 1987

Scénická žatva Martin 1987

Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1987 Bratislava

Podzimní divadelní večery Neratovice 1987

Teatrál'nyje ópyty 1987 Čeljabinsk – Rusko

Topolčianska opona 1988

Divadelná Tmava 1988

41. B. Uhlár a kolektív DISK

A čo ?

Réžia: Blahoslav Uhlár

Premiéra: 29. 4. 1988
 Počet repríz: 22
 Účasť na festivaloch (ocenenia)
 Divadelná Tmava 1988
 - hlavná cena
 - cena za spevácko – herecký výkon: E. Norulák
 Celoštátna prehliadka Jiráskov Hronov 1988
 - hlavná cena
 Slovenské gagy 1988 Kremnica
 Medzikrajová prehliadka amatérskych divadelných súborov - Karolína
 1988
 Palárikova Raková 1988
 Scénická žatva Martin 1988
 - cena ministra kultúry SR: Tvorivý čin roka
 Scéna mladých 1988 Bratislava
 Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1988 Tmava
 Podzimní divadelní večery Neratovice 1988
 Divadelný máj v Krnově 1989
 Malý veľký tresk 1989 Bratislava

42. B. Uhlár, M. Karásek a kolektív DISK

TANAP

Réžia: Blahoslav Uhlár
 Premiéra: 18. 3. 1989
 Počet repríz: 20
 Účasť na festivaloch (ocenenia)
 Divadelná Tmava 1989
 - hlavná cena
 Malý veľký tresk 1989 Bratislava
 Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1989
 - hlavná cena
 FEMAD 1989 Libice n. C.
 Palárikova Raková 1989
 - hlavná cena
 Medzikrajová prehliadka amatérskych divadelných súborov - Karolína
 1989
 Scénická žatva Martin 1989
 Víkend atraktívneho divadla Zvolen 1989
 Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1989 Tmava
 Podzimní divadelní večery Neratovice 1989

Kopřiva 1990 Kopřivnice
 Medzinárodný festival I. Horvátha 1990 Kazincbarcika - Maďarsko
 Celoštátna prehliadka Jiráskov Hronov 1990
 Divadlo bez hraníc 1991 Hainburg - Rakúsko

43. B. Uhlár, M. Karásek a kolektív DISK

PAT (Kto sú svine) – inscenácia venovaná štyridsiatemu výročiu päťdesiatych rokov
 Réžia: Blahoslav Uhlár
 Premiéra: 21. 4. 1990
 Počet repríz: 9
 Účasť na festivaloch (ocenenia)
 Divadelná Tmava 1990
 - hlavná cena
 - cena za herecký výkon: A. Knapová, J. Knap
 Kultúrne leto 1990 Bratislava
 Medzikrajová prehliadka amatérskych divadelných súborov - Karolína
 1990
 Víkend atraktívneho divadla Zvolen 1990
 Všeobecná československá výstava v Prahe 1991
 Celoštátna prehliadka Jiráskov Hronov 1991

44. B. Uhlár a kolektív DISK

AD LIBITUM (Príhody z lepšej spoločnosti)
 Réžia: Blahoslav Uhlár
 Premiéra: 30. 3. 1991
 Počet repríz: 24
 Účasť na festivaloch (ocenenia)
 Topoľčianska opona 1991
 - cena za scénu a kostýmy: M. Karásek
 - cena za scenár: B. Uhlár a kolektív DISK
 Divadelné rampáše Bratislava 1991
 Divadelný máj Krnova 1991
 Všeobecná československá výstava v Prahe 1991
 Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1991
 Divadelné Šurany 1991
 Palárikova Raková 1991
 Scénická žatva Martin 1991
 Víkend atraktívneho divadla Zvolen 1991
 Študentská pečat 1991 Žilina

Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1991 Trnava
Inspiratívni prehľadka slov. experimentál. divadel Brno 1991
Piemenie Bánovce n. B. 1992
Kumšt 1992 Vranov n. T.

45. B. Uhlár

BIEDA alebo koniec divadla v meste T
Réžia: Blahoslav Uhlár
Premiéra: 14. 11. 1992
Počet repríz: 15
Účasť na festivaloch
Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1992 Trnava
Topoľčianska opona 1993
Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1993
Víkend atraktívneho divadla Zvolen 1993

46. D. Vicen a kolektív DISK

Carravana – Noc dlhých rypákov
Réžia: Dušan Vicen
Premiéra: 16. 4. 1994
Počet repríz: 17
Účasť na festivaloch (ocenenia)
Topoľčianska opona 1994
Celoslovenská prehliadka Liptovský Mikuláš 1994
- hlavná cena v kategórii A
Divadelná Nitra 1994
Jiráskov Hronov 1994 – Scénická žatva českého amatérského divadla
Scénická žatva Martin 1994
Víkend atraktívneho divadla Zvolen 1994
Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1994 Trnava
Piemenie Bánovce n. B. 1995
Európske dni amatérského divadla 1995 Rudolstadt - Nemecko

47. S. Beckett, D. Vicen

Nie sen
Réžia: Dušan Vicen
Premiéra: 19. 2. 1996
Počet repríz: 8
Účasť na festivaloch (ocenenia)
Topoľčianska opona 1996

FEDIM 1996 Senica
- cena NOC Bratislava
- cena za herecký výkon: D. Gudabová, P. Lančarič
Incident Český Těšín 1996
Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1996 Trnava

48. D. Vicen

Potkan alebo nie sme žiadni kanibali
Réžia: Dušan Vicen
Premiéra: 31. 5. 1997
Počet repríz: 22
Účasť na festivaloch (ocenenia)
Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1996 Trnava
- hlavná cena
Víkend atraktívneho divadla Zvolen 1997
Divadlenie 1998 Šala - Veča
Medzinárodný festival amatérského a nezávislého divadla MB (apostrof)
99 Praha 1999
Malá krajská scénická žatva 2001 Senica
- hlavná cena
Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 2001
- hlavná cena
Scénická žatva Martin 2001
Jiráskov Hronov 2001 – Scénická žatva českého amatérského divadla

49. D. Vicen

Forhaus Žalostná humoreska. Podobenstvo zo života veľikána v duchovnej emigrácii.
Réžia: Dušan Vicen
Premiéra: 19. 6. 1998
Počet repríz: 10
Účasť na festivaloch
Celoslovenská prehliadka Spišská Nová Ves 1999
Medzinárodný festival amatérského a nezávislého divadla MB (apostrof)
99 Praha 1999
Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1998 Trnava
Divadlenie 1999 Šala - Veča

50. D. Vicen a kolektív DISK

Pasije (O ženách s veľkým Ž a chlapoch s veľkým Ch)

Réžia: Dušan Vicen
 Premiéra: 20. 11. 1999
 Počet repríz: 11
 Účasť na festivaloch (ocenenia)
 Divadelné inšpiratívne vystúpenie 1999 Trnava
 - hlavná cena
 Malá krajská scénická žatva 2001 Senica
 - hlavná cena
 Celoslovenská prehliadka Liptovský Mikuláš 2000
 Medzinárodný festival amatérskeho a nezávislého divadla MB (apostrof)
 99 Praha 2000
 Víkend atraktívneho divadla Zvolen 2000

51. D. Vicen, V. Janček a kolektív DISK
Geniálna epocha podľa Schulza (Pokus o dramatickú rekonštrukciu)
 Réžia: Dušan Vicen
 Premiéra: 4. 7. 2001
 Počet repríz: 27 (ku dňu 30. 10. 2005)
 Účasť na festivaloch (ocenenia)
 Medzinárodný festival amatérskeho a nezávislého divadla MB (apostrof)
 99 Praha 2001
 - hlavná cena
 RAZEM – Medzinárodné divadelné stretnutie 2001 Bielsko – Biala - Poľsko
 Divadelné inšpiratívne vystúpenie 2001 Trnava
 - hlavná cena
 Víkend atraktívneho divadla Zvolen 2001
 Malá krajská scénická žatva 2002 Senica
 - hlavná cena
 Setkání 2002 stretnutie – medzinárodný divadelný festival Zlín
 2. medzinárodné stretnutie divadelných skupín 2002 Itajaí - Brazília
 Celoslovenská prehliadka Liptovský Mikuláš 2002
 - hlavná cena
 Scénická žatva Martin 2002
 Naprieč kultúrami Banská Bystrica 2002
 Akademický Prešov 2002
 Hodokvas Pezinok 2003
 Festival slovenskej kultúry v Českej republike Jihlava 2003
 Národní přehlídka amatérskeho činoherného a hudobného divadla –
 Divadelní Třebíč 2005
 VI. európske dni amatérskeho divadla Rudolstadt 2005 Nemecko

9. medzinárodné divadelné stretnutie Lörrach 2005 - Nemecko

52. D. Vicen a kolektív DISK
Rozdvojenie plachej Margot (Nikdy sa nedávaj do reči s cudzím človekom alebo seansa čiernej mágie a jej úplné odhalenie)
 Réžia: Dušan Vicen
 Premiéra: 2. 7. 2003
 Počet repríz: 1
 Účasť na festivaloch
 Medzinárodný festival amatérskeho a nezávislého divadla MB (apostrof)
 99 Praha 2003
53. D. Vicen, V. Janček a kolektív DISK
Kauza Bvlgakoff (Seansa čiernej mágie a jej úplné odhalenie)
 Réžia: Dušan Vicen
 Premiéra: 8. 11. 2003
 Počet repríz: 13 (ku dňu 30. 10. 2005)
 Účasť na festivaloch (ocenenia)
 Divadelné inšpiratívne vystúpenie 2003 Trnava
 - hlavná cena
 Víkend atraktívneho divadla Zvolen 2003
 Malá krajská scénická žatva 2004 Senica
 Celoštátna prehliadka divadla mladých a mladého alternatívneho divadla XXX. Divadelné Šurany 2004
 - cena diváckej poroty
 - cena za autorský text – libreto k inscenácii
 - cena za herecký výkon: V. Bednárík
 Medzinárodný festival amatérskeho a nezávislého divadla MB (apostrof)
 99 Praha 2004
 Festival slovenskej kultúry v Českej republike Jihlava 2004
 Scénická žatva Martin 2004

V Trnave dňa 30. 10. 2005, Spracovali: M. Brežák, J. Rampák

POZNÁMKA: V prehľade inscenácií nie sú presne zaradené inscenácie: Hadrián z Rímsov, Prefikáná princezná, ktoré pravdepodobne boli uvedené v období medzi rokmi 1957 - 1966 a ich režisérom bol pravdepodobne F. Holec. Vieme o nich z rozprávania pamätníkov. Nepodarilo sa nám ich však presnejšie identifikovať.

K D E S M E H R A L I 1 9 5 5 – 2 0 0 5

SLOVENSKO

1. Bacúch (Brezno)	21. Hlohovec	43. Poprad
2. Bánovce n. B.	22. Horné Orešany	44. Prešov
3. Banská Bystrica	23. Hrnčiarovce	45. Ružindol
4. Biely Kostol	24. Chocholna - Velčice	46. Senica
5. Boleráz	25. Jablonica	47. Sládkovičovo
6. Borová	26. Kostolné (Trenčín)	48. Smolenice
7. Bratislava	27. Krakovany	49. Spišská Nová Ves
8. Brestovany	28. Kremnica	50. Šaľa
9. Brezno	29. Križovany	51. Šelpice
10. Brusno	30. Liptovský Mikuláš	52. Špačince
11. Brezová p. B.	31. Malženice	53. Štúrovo
12. Bučany	32. Martin	54. Šurany
13. Buková	33. Modra	55. Topoľčany
14. Cífer	34. Modranka	56. Trstín
15. Čadca	35. Naháč	57. Trenčianska Turná (Trenčín)
16. Čalovo	36. Námestovo	58. Trenčín
17. Dechtice	37. Nitra	59. Tmava
18. Dolná Krupá	38. Nové Mesto n. V.	60. Veľké Kostolany
19. Dolné Dubové	39. Pezinok	61. Vranov
20. Dunajská Streda	40. Piešťany	62. Zeleneč
	41. Podbrezová (Brezno)	63. Zvolen
	42. Podolie (Trenčín)	64. Žilina

Divadlo Na zábradlí, ČR, 2004

Třebíč, ČR, 2005

Rudolstadt, Nemecko, 2005

ČESKÁ REPUBLIKA

1. Brno
2. Český Těšín
3. Hranice na M.
4. Hronov
5. Hrozieňkov
6. Jihlava
7. Karolínka
8. Kopřivnice
9. Křmlov
10. Libice n. C.
11. Neratovice
12. Praha
13. Sobotište
14. Svitavy
15. Velké Karlovice
16. Zlín
17. Třebíč

SVET

1. Bielsko – Biala, Polsko
2. Čeljabinsk, Rusko
3. Hainburg, Rakúsko
4. Itajaí, Brazília
5. Kazincbarcika, Maďarsko
6. Krakov, Poľsko
7. Krempachy, Poľsko
8. Lőrrach, Nemecko
9. Pivnica Bačka, Srbsko a Čierna Hora (bývalá Juhoslávia)
10. Rudolstadt, Nemecko
11. Selenča, Srbsko a Čierna Hora (bývalá Juho-slávia)

Itajaí, Brazília, 2002

O B S A H

Pozdrav primátora Trnavy Ing. Štefana Bošnáka	4
Pozdravné listy a spomienky	8
Z Kopánky až na kraj sveta	22
Tí, čo vytvárali históriu	46
Súpis inscenácií	58
Kde sme hrali	65

**SLOVENSKÉ
ELEKTRÁRNE**

Táto publikácia vyšla vďaka prispeniu sponzorov:

Mesto Trnava

Slovenské elektrárne, a.s., Vyradovanie JEZ a zaobchádzanie s RAO
a vyhoreným palivom, závod Jaslovské Bohunice,

Slovenské elektrárne, a.s., závod Atómové elektrárne Bohunice.

MRVA & STANKO, VINEYARDS AND WINERY

Divadelný súbor Trnava DISK 50 – publikácia k jubileu.

Vydalo Vydavateľstvo RECO s.r.o. Senica pre Občianske združenie DISK Trnava

Zostavili: Mikuláš Fehér a Milan Brežák

Výtvarný návrh a grafické riešenie: Milan Mikula, RECO s.r.o.

Tlač: ER-PRINT Senica

Náklad: 300 ks

ISBN 80 – 969397 – 1 – 8

